

**Stan prawny,
możliwości i ograniczenia
otwierania filii uczelni
zagranicznych w Ukrainie
oraz formy działania
i reprezentacji
uczelni ukraińskich za granicą**

Yevhen Gerasymenko

Kijowski Narodowy Uniwersytet imienia Tarasa Szewczenki

Larysa Chovnyuk

Narodowy Uniwersytet Akademia Kijowsko-Mohylańska

RAPORT PRZYGOTOWANY W RAMACH PROJEKTU MEIN-PW
„POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW,
NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Politechnika Warszawska | Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Projekt MEiN-PW

pt. „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”

Sfinansowano z dotacji Ministerstwa Edukacji i Nauki

PARTNER GŁÓWNY

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

PARTNERZY WSPIERAJĄCY

KRASP

Konferencja Rektorów
Akademicznych Szkół Polskich

FUNDACJA
REKTORÓW
POLSKICH

PATRONAT

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Spis treści

Lista skrótów	4
Wprowadzenie	5
ROZDZIAŁ 1	
Stan prawny, możliwości i ograniczenia otwierania filii uczelni zagranicznych w Ukrainie	7
<i>Yevhen Gerasymenko</i>	
Stan regulacji prawnych dotyczących otwierania filii uczelni zagranicznych w Ukrainie	7
Utworzenie wyodrębnionych terytorialnych jednostek organizacyjnych	9
Utworzenie instytucji szkolnictwa wyższego z udziałem zagranicznego podmiotu prawnego lub osoby fizycznej	12
Licencjonowanie	12
Akredytacja	14
Praktyka otwierania zagranicznych kampusów w Ukrainie	15
Wnioski i rekomendacje	20
ROZDZIAŁ 2	
Doświadczenia uczelni ukraińskich za granicą: przedstawicielstwa, kampusy, biura ukraińskich uniwersytetów poza Ukrainą, założone od początku pełnoskalowej inwazji na Ukrainę	22
<i>Larysa Chovnyuk</i>	
Narodowy Uniwersytet Akademia Kijowsko-Mohylańska, NaUKMA, Kijów: Kyiv-Mohyla Global	22
Ukraiński Uniwersytet Katolicki, UCU, Lwów: Fundacja w Polsce	24
Charkowski Uniwersytet Narodowy im. W. N. Karazina: przedstawicielstwo w Monachium (Niemcy)	24
Chersońska Państwowa Akademia Morska, Chersoń: projekt podwójnego dyplomu z Litewską Akademią Morską	26
Charkowski Narodowy Uniwersytet Medyczny, ChNMU, Charków: transfer studentów na uniwersytety w Gruzji	27
Kijowski Uniwersytet Medyczny, Kijów: polski kampus	27
Mariupolski Uniwersytet Państwowy: Centrum w Uniwersytecie Witolda Wielkiego, m. Kowno (Litwa)	29
Wnioski	29
Uwagi końcowe	33
Bibliografia	34
O autorach	37

Lista skrótów

WTJO – wyodrębniona terytorialnie jednostka organizacyjna

Kampus zagraniczny – we wspólnym zastosowaniu – WTJO uczelni zagranicznej i uczelni ukraińskiej z udziałem uczelni zagranicznej

MEiN – Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy

GMU – Gabinet Ministrów Ukrainy

Wprowadzenie

Ukraina, stawiając na integrację z Unią Europejską, aktywizuje i wzmacnia integrację szkolnictwa wyższego z przestrzenią edukacyjną krajów rozwiniętych. Ukraina wdrożyła system boloński, a jej instytucje szkolnictwa wyższego zapewniają swoim studentom i pracownikom dostęp do mobilności akademickiej i programów wymiany. Udział uczelni ukraińskich w programach Erasmus staje się coraz bardziej widoczny. Nasze instytucje szkolnictwa wyższego są coraz bardziej zaangażowane w program ramowy Unii Europejskiej w zakresie badań i innowacji „Horyzont Europa”.

Dlatego utworzenie i funkcjonowanie jednostek organizacyjnych zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego na Ukrainie w dowolnej formie prawnej i pod dowolną nazwą, w tym uniwersytetów, instytutów, koledży, akademii itp. jest ważne w kontekście dążenia do integracji europejskiej wybranej przez nasze państwo i naród ukraiński. Pozwoli to na umiędzynarodowienie edukacji i nauki w Ukrainie, zapewni ukraińskim instytucjom szkolnictwa wyższego możliwość zapoznania się z dobrymi praktykami dotyczącymi metodologii nauczania i organizacji procesu dydaktycznego oraz wprowadzi je do systemu edukacji, podniesie poziom organizacji procesów naukowych i poprawi wyniki realizacji badań. Te jednostki strukturalne mogą również przyczynić się do zwiększenia międzynarodowej atrakcyjności Ukrainy dla zagranicznych studentów, naukowców i nauczycieli. Ułatwią one rozwój międzynarodowych stosunków akademickich i współpracy w dziedzinie nauki i edukacji. Jednostki organizacyjne przedstawicielstw zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego na Ukrainie oraz przedstawicielstwa uczelni ukraińskich za granicą odgrywają ważną rolę w rozwoju edukacji i nauki w naszym kraju. Przyczyniają się one do rozszerzenia możliwości kształcenia i akademickiej współpracy międzynarodowej. Liczba takich struktur może wzrosnąć w przyszłości, co jeszcze bardziej poprawi jakość edukacji i międzynarodowy status Ukrainy w sferze edukacyjnej¹.

Uważamy, że przeprowadzenie tych i dalszych badań jest niezwykle aktualne i konieczne, szczególnie w kontekście wojny spowodowanej zbrojną agresją Rosji na Ukrainę. Pozwoli nam to opracować strategiczne cele, kierunki i środki odbudowy i rozwoju naszego państwa, których realizacja może rozpocząć się natychmiast po zwycięstwie. Szkolnictwo wyższe w celu zapewnienia kształcenia przyszłych specjalistów i organizacji badań naukowych w najlepszych uniwersytetach na świecie, pomoże zachować istniejący potencjał intelektualny narodu i uczynić pewny krok w kierunku zajęcia przez nasz kraj należnego mu miejsca w rodzinie europejskiej. Ważne jest jednak, aby dokładnie zająć się jakością edukacji i zrównoważyć obecność zagranicznych i krajowych instytucji edukacyjnych. Biorąc pod uwagę te aspekty, Ukraina może nadal wzmacniać swoją pozycję w globalnej przestrzeni edukacyjnej².

¹ Агеєв, О. (2017). Міжнародна співпраця у вищій освіті: світовий досвід та можливості для України. Вісник Харківського національного університету, серія «Міжнародні відносини», 68, 98-106.

² Петрова, Н. (2020). Міжнародна співпраця у вищій освіті: тенденції та перспективи розвитку в Україні. Міжнародна наукова конференція «Сучасні проблеми науки», с. 45-49.

Przedmiotem badania w części I (Rozdział 1) są uwarunkowania prawne, ustawodawstwo ukraińskie i jego zastosowanie w zakresie tworzenia, licencjonowania, akredytacji i funkcjonowania zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego o dowolnej formie własności i formie prawnej (uniwersytety, szkoły, instytuty, akademie itp.) bezpośrednio lub za pośrednictwem ich przedstawicielstw, filii, oddziałów, wydziałów lub innych odrębnych jednostek, które na potrzeby w tym badaniu będą nazywane pojęciem zbiorczym „kampusami zagranicznymi”.

Część II (Rozdział 2) poświęcona jest przeglądowi przedstawicielstw, centrów, kampusów itp. uczelni ukraińskich poza granicami Ukrainy, które pojawiły się po pełnoskalowej inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w lutym 2022 roku.

Badanie to zostało przeprowadzone w ramach Projektu MEiN-PW „Polsko-ukraińska współpraca reprezentatywnych instytucji rektorskich na rzecz poprawy funkcjonowania uczelni” realizowanego przez Politechnikę Warszawską na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki Polski. Wyniki badań zaprezentowano na II Polsko-ukraińskim webinarium „Kampusy zagraniczne: doświadczenia i uwarunkowania funkcjonowania w Polsce i na Ukrainie”³.

³ <https://www.ans.pw.edu.pl/Nauka/Projekty-naukowe/Projekt-MEiN-PW/2023-10-12-II-Webinarium>

Stan prawny, możliwości i ograniczenia otwierania filii uczelni zagranicznych w Ukrainie

Yevhen Gerasyenko

STAN REGULACJI PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH OTWIERANIA FILII UCZELNI ZAGRANICZNYCH W UKRAINIE

Jednym z najnowszych dokumentów strategicznych państwa w dziedzinie integracji międzynarodowej Ukrainy jest „Plan działań na rzecz realizacji strategicznego kursu państwa na rzecz pełnego członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej i Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego”, zatwierdzony dekretem Prezydenta Ukrainy z dnia 20 kwietnia 2019 r. nr 155/2019. Przewiduje on między innymi integrację z Europejską Przestrzenią Edukacyjną, w tym wspieranie rozwoju i pogłębianie współpracy między Ukrainą a Unią Europejską w dziedzinie edukacji; udział instytucji edukacyjnych i państwowych władz oświatowych w odpowiednich programach i projektach UE, prowadzenie ogólnoeuropejskich badań porównawczych jakości edukacji; podnoszenie kompetencji zawodowych urzędników państwowych, personelu wojskowego i członków Sił Zbrojnych Ukrainy w kwestiach europejskich i integracji europejskiej; wprowadzenie wymogów programów kształcenia w zakresie integracji europejskiej i euroatlantyckiej do standardów kształcenia w szkolnictwie wyższym w dziedzinach i dyscyplinach dydaktycznych 03 „nauki humanistyczne”, 05 „nauki społeczne i behawioralne”, 08 „prawo”, 25 „nauki wojskowe, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo granic państwa”, 28 „administracja publiczna i zarządzanie”, 29 „stosunki międzynarodowe”.

Zadanie rozszerzenia obecności zagranicznych instytucji edukacyjnych na terenie Ukrainy, w szczególności poprzez otwarcie filii Kolegium Europejskiego i Europejskiej Szkoły Partnerstwa Wschodniego na Ukrainie, a także dalszy rozwój tzw. obozu europejskiego w Ukrainie, wydaje się istotne w kontekście tego badania.

Ukraińskie ustawodawstwo dotyczące szkolnictwa wyższego opiera się na Konstytucji Ukrainy i składa się z ustaw Ukrainy „O edukacji”, „O szkolnictwie wyższym”, „O działalności naukowej i naukowo-technicznej”, „O licencjonowaniu działalności gospodarczej”, „O państwowej rejestracji osób prawnych, indywidualnych przedsiębiorców i organizacji publicznych”.

Ogólnie rzecz ujmując, system edukacji jest zgodny z globalnym podejściem do jego struktury i poziomów. Kształcenie specjalistów z wyższym wykształceniem odbywa się w ramach odpowiednich studiów (programów edukacyjnych lub naukowych) na następujących poziomach szkolnictwa wyższego:

- poziom początkowy (krótki cykl) szkolnictwa wyższego;
- poziom pierwszy (licencjacki)
- drugi poziom (magisterski)
- poziom trzeci (edukacyjno-naukowy/edukacyjno-twórczy);
- poziom naukowy.

Badacze zauważają, że poziomy ukraińskiej Krajowej Ramy Kwalifikacji są bardziej szczegółowe niż europejskie; a oprócz obszarów wiedzy, umiejętności i autonomii/odpowiedzialności, w ukraińskich deskryptorach poziomów szczególną wagę zwraca się na komunikację. Poniższa tabela porównuje poziomy europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (EQF) z poziomami ukraińskich krajowych ram kwalifikacji⁴.

System kwalifikacji i poziomów edukacji w Ukrainie, na tle EQF

Poziom EQF	Poziom NRQ Ukraina	Formalne kwalifikacje wykształcenia				Kwalifikacja zawodowa
		Wykształcenie średnie	Edukacja zawodowa	Przeddyplomowa zawodowa	Szkolnictwo wyższe	
8	8				Doktor (PhD) w naukach i sztuce	
7	7				Magister	
6	6				Bakalawr /licencjat	
5	5		Dyplom / certyfikat robotnika wykwalifikowanego	Zawodowy młodszy bakalawr (młodszy specjalista)	Młodszy bakalawr	
4	4	Świadectwo o ukończeniu pełnej szkoły średniej	Dyplom / certyfikat robotnika wykwalifikowanego			
3	3		Dyplom / certyfikat robotnika wykwalifikowanego			
2	2		Dyplom / certyfikat robotnika wykwalifikowanego.			
1	1					

Jednocześnie stopień młodszego bakalawra jest nadawany przez uczelnię w wyniku ukończenia programu studiów obejmującego 120 punktów ECTS, a bakalawra (licencjata) - 180-240 punktów ECTS. Aby uzyskać stopień magistra, osoba musi ukończyć studia (program edukacyjno-zawodowy) obejmujące 90-120 punktów ECTS lub program edukacyjno-naukowy obejmujący 120 punktów ECTS. Doktor filozofii / PhD to pierwszy stopień naukowy, a doktor sztuki to stopień w dziedzinie sztuki (na odpowiednim poziomie wykształcenia), który jest nadawany na podstawie tytułu magistra. Doktor nauk to drugi stopień naukowy, który jest nadawany na podstawie stopnia doktora filozofii i potwierdza osiągnięcie najwyższych kompetencji.

⁴ Comparison report of the European Qualifications Framework and the Ukrainian National Qualifications Framework, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023, c. 9, <https://europa.eu/europass/system/files/2023-02/Comparison%20report%20final%20rev%202023-02-2023%20EN.pdf>

Jakość szkolnictwa wyższego w Ukrainie jest również zapewniana poprzez procedury licencjonowania i akredytacji. Uczelnia może prowadzić działalność edukacyjną (studia) wyłącznie na podstawie licencji wydanych w potwierdzenie zgodności ze standardami określonymi przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Warunki licencjonowania prowadzenia działalności edukacyjnej zostały zatwierdzone uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 1187 z dnia 30 grudnia 2015 r. (zmienioną uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 365 z dnia 24 marca 2021 r.). Instytucje szkolnictwa wyższego, które uzyskały licencję, są wpisywane do odpowiedniego rejestru państwowego.

Jakość szkolnictwa wyższego na danym kierunku (specjalności) zapewnia system akredytacji, który poświadcza, że poziom kształcenia na tym kierunku (specjalności) spełnia wymogi państwowe. Instytucja szkolnictwa wyższego ma prawo do wydawania państwowego dokumentu ukończenia studiów wyłącznie na akredytowanym kierunku (specjalności).

Uprawnienia do kontroli zapewniania jakości kształcenia w Ukrainie posiadają Ministerstwo Edukacji i Nauki, Narodowa Agencja ds. Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym i inne organy.

Na potrzeby niniejszego opracowania kwestię możliwości pełnoprawnego funkcjonowania zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego na terytorium Ukrainy w różnych formach: filii, przedstawicielstw, instytutów, innych jednostek organizacyjnych, a także udziału podmiotów zagranicznych w utworzeniu uczelni ukraińskich, należy rozpatrywać właśnie w kontekście wymogów administracyjnych i prawnych dotyczących ich rejestracji, licencjonowania i akredytacji.

Zgodnie z art. 31 ust. 3 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym, działalność edukacyjna zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego na terytorium Ukrainie (tworzenie kampusów zagranicznych) jest dozwolona w następujących głównych formach:

- utworzenie instytucji szkolnictwa wyższego z udziałem zagranicznych osób fizycznych i prawnych,
- zakładanie przez zagraniczne instytucje szkolnictwa wyższego ich wyodrębnionych jednostek organizacyjnych na terytorium Ukrainy.

Utworzenie kampusów zagranicznych jest dozwolone tylko wtedy, gdy centralny organ władzy wykonawczy w tej dziedzinie – Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy – udzieli zezwolenia. Jednak do 2021 r. w Ukrainie nie istniało żadnych regulacji prawnych dotyczących warunków i procedury uzyskiwania takich zezwoleń.

UTWORZENIE WYODRĘBNIONYCH TERYTORIALNYCH JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH

Rodzaje jednostek organizacyjnych uczelni i ogólne zasady ich tworzenia są określone w art. 33 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym. W ust. 1 tego artykułu ustawodawca zezwala instytucjom szkolnictwa wyższego, które nie są instytucjami budżetowymi (publicznymi), na określenie swojej struktury w statucie bez konieczności spełnienia wymogów tego artykułu. Uważamy jednak, że warto w skrócie przytoczyć niektóre z tych wymogów. Zgodnie z ustawą, struktura uczelni, status i funkcje jej jednostek organizacyjnych określają statut uczelni oraz przepisy wewnętrzne dotyczące tych jednostek.

Same jednostki organizacyjne są tworzone decyzją rady akademickiej instytucji szkolnictwa wyższego (senatu uczelni ukraińskiej) lub organu wyższego szczebla w przypadku zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego. Główne jednostki uczelni to wydziały, katedry i biblioteka.

W skład wydziału powinny wchodzić co najmniej trzy katedry i/lub laboratoria. Wydział jest podstawową jednostką organizacyjną uczelni, w skład której wchodzi co najmniej pięciu nauczycieli akademickich, dla których wydział jest podstawowym miejscem pracy, a co najmniej trzech z nich posiada stopień naukowy lub tytuł naukowy (honorowy). Uczelnia ma obowiązek posiadania biblioteki.

Ponadto jednostki organizacyjne uczelni to także instytuty dydaktyczno-naukowe, instytuty naukowe, instytuty badawcze, badawczo-produkcyjne, instytuty projektowe, centra edukacyjne i badawczo-produkcyjne (sektory, jednostki, kompleksy itp.), stacje badawcze, biura konstruktorskie, działy kształcenia doktorantów i habilitantów, zakłady szkoleniowe i produkcyjne, przedsiębiorstwa eksperymentalne, bazy kliniczne uczelni medycznych, kliniki i szpitale uniwersyteckie, kliniki prawne, poligony szkoleniowe, parki naukowe, parki technologiczne, muzea, studia operowe, teatry dydaktyczne, filharmonie i inne jednostki, które zapewniają praktyczne szkolenie specjalistów w określonych dziedzinach i / lub prowadzą badania naukowe; wydziały (jednostki) przygotowawcze, jednostki przekwalifikowania i szkolenia zaawansowanego kadr, instytuty kształcenia podyplomowego, laboratoria, sale dydaktyczno-metodyczne, centra komputerowe i informacyjne, warsztaty edukacyjne, produkcyjne i twórcze, gospodarstwa dydaktyczno-badawcze, struktury produkcyjne, wydawnictwa, kompleksy sportowe, obiekty kulturalne, studenckie ośrodki sportowe; specjalne jednostki edukacyjne i rehabilitacyjne oraz inne jednostki, których działalność nie jest zabroniona przez prawo.

W niektórych szczególnych przypadkach uczelnie mogą tworzyć bazy kliniczne, jednostki w dziedzinie opieki zdrowotnej, kliniki uniwersyteckie i szpitale.

Wyodrębniona terytorialnie jednostka organizacyjna (WTJO) uczelni to jednostka strukturalna znajdująca się w innej miejscowości niż siedziba uczelni.

WTJO uczelni w formie instytutów, kolegiów (college), wydziałów, oddziałów itp. są tworzone w celu zaspokojenia potrzeb regionalnego rynku pracy na odpowiednie grupy specjalistów oraz przybliżenia miejsca studiów studentów do ich miejsca zamieszkania. Przepis ten zawiera konkretną listę rodzajów TWJO, ale oczywiście nie oznacza to, że te jednostki nie mogą być tworzone w innych formach.

Co do zasady, TWJO nie jest odrębną osobą prawną i działa na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez uczelnię i zgodnie z licencją na prowadzenie działalności edukacyjnej. W odniesieniu do TWJO zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego, ukraińskie ustawodawstwo nie przewiduje żadnych szczegółów dotyczących ich statusu prawnego, co naszym zdaniem komplikuje funkcjonowanie takich podmiotów na terytorium Ukrainy. Nie ma wątpliwości, że funkcjonowanie takich jednostek bez statusu osoby prawnej, która jest częścią zagranicznej instytucji szkolnictwa wyższego, będzie znacznie skomplikowane. Z praktycznego punktu widzenia ukraińskie ustawodawstwo w tym obszarze wymaga poprawy.

Ukraińskie ustawodawstwo nie zezwala na tworzenie i funkcjonowanie terytorialnie wyodrębnionych jednostek organizacyjnych instytucji szkolnictwa wyższego w Kijowie, Charkowie, Lwowie, Dnieprze i Odessie. Ograniczenie to w pewnym stopniu ogranicza możliwości otwierania zagranicznych kampusów w formie WTJO w tych miejscowościach.

Kolejnym ograniczeniem działalności WTJO jest to, że nie mają one zapewnionych miejsc na zamówienie państwa na kształcenie specjalistów na drugim poziomie (magisterskim) i kolejnych poziomach szkolnictwa wyższego, a także na tych kierunkach (specjalnościach), jeżeli w tej samej miejscowości lub na terytorium w odległości 50 kilometrów od tej jednostki działa państwowa instytucja szkolnictwa wyższego prowadząca kształcenie na tym samym kierunku.

Oczywiste jest, że powyższe ograniczenia terytorialne, z jednej strony, zawężają możliwości wyboru lokalizacji zagranicznego kampusu w formie takiej wyodrębnionej jednostki organizacyjnej, ale z drugiej, powinny zachęcać do równomiernego zlokalizowania instytucji szkolnictwa wyższego w różnych regionach Ukrainy i tym samym przyczyniać się do rozwoju regionalnego. Uważamy również, że właściwe byłoby ustanowienie pewnych przywilejów dla tworzenia zagranicznych kampusów w regionach, które w niektórych źródłach nazywane są „depresyjnymi”, co niewątpliwie może dać poważny impuls do ich rozwoju.

Nieuregulowanie procedury tworzenia WTJO zagranicznej instytucji szkolnictwa wyższego zostało naprawione wraz z przyjęciem przez Gabinet Ministrów Ukrainy uchwały nr 304 z dnia 24 marca 2021 r. „W sprawie zatwierdzenia zarządzenia dotyczącego trybu utworzenia, reorganizacji i likwidacji terytorialnie odrębnych jednostek strukturalnych instytucji szkolnictwa wyższego”. Krok ten stanowił silny impuls do dalszej integracji ukraińskiego szkolnictwa wyższego z Europejskim Obszarem Edukacji. W końcu rozporządzenie to w pewnym stopniu uregulowało procedury uzyskiwania zezwolenia na prowadzenie działalności edukacyjnej przez WTJO uczelni zagranicznej.

Zgodnie z tym zarządzeniem, zezwolenia na utworzenie odrębnej jednostki organizacyjnej są wydawane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy. W celu uzyskania takiego zezwolenia, zagraniczna instytucja szkolnictwa wyższego musi złożyć wniosek do Ministerstwa Edukacji i Nauki listownie? za pośrednictwem poczty, w którym stwierdza się:

- ogólne informacje o uczelni (nazwa, forma prawna, kraj siedziby, lokalizacja, dane kontaktowe, data założenia, łączna liczba pracowników, nazwa banku z numerem konta, rodzaje działalności);
- informacje na temat posiadania licencji (innych zezwoleń) na prowadzenie działalności edukacyjnej w kraju siedziby oraz dokumentów dotyczących akredytacji (uznawania) kierunków studiów;
- informacje o doświadczeniu w tworzeniu i prowadzeniu odrębnych terytorialnie jednostek organizacyjnych za granicą;
- cel otwarcia i rodzaje działalności wyodrębnionych terytorialnie jednostek, informacje o relacjach z ukraińskimi partnerami i perspektywach współpracy;
- planowana liczba pracowników, w tym cudzoziemców, którzy będą pracować w wyodrębnionej terytorialnie jednostce strukturalnej.

Do wniosku należy dołączyć kopie dokumentów założycielskich i opisy programów kształcenia (kierunków studiów), które mają być realizowane w tej WTJO, ze wskazaniem poziomów kształcenia, specjalności i liczby studentów. Dokumenty wydane przez zagraniczne kraje muszą być poświadczone notarialnie i zalegalizowane, chyba że umowy międzynarodowe Ukrainy stanowią inaczej, oraz opatrzone oficjalnym tłumaczeniem na język ukraiński. Dokumenty są przekazywane do Ministerstwa Edukacji i Nauki nie później niż sześć miesięcy od daty ich wydania w kraju, w którym znajduje się siedziba uczelni zagranicznej.

Jeśli dokumenty nie spełniają tych wymogów formalnych, są zwracane wnioskodawcy do poprawy. Jeśli złożone dokumenty zostaną uznane za dopuszczalne z formalnego punktu widzenia, Ministerstwo Edukacji i Nauki weryfikuje zawarte w nich informacje. Okres weryfikacji wniosku wraz z załączonymi dokumentami wynosi jeden miesiąc. Na podstawie wyników takiej weryfikacji Ministerstwo Edukacji i Nauki udziela lub odmawia udzielenia takiego zezwolenia.

Wyłączna lista podstaw odmowy otwarcia WTJO uczelni jest określona w ust. 9 Zarządzenia. Takimi podstawami są:

- niekompletna dokumentacja (niezłożenie lub niekompletne złożenie);
- wykrycie nieprawdziwych informacji w złożonych dokumentach;
- jeżeli zagraniczna uczelnia w momencie składania dokumentów w którymkolwiek z międzynarodowych rankingów QS World University Rankings, The Times Higher Education World University Rankings, Academic Ranking of World Universities – World Top 500 Universities nie znajduje się na miejscu w przedziale od 1 do 3000 (dla głównego rankingu bez podziału na specjalności, regiony itp.);
- jeżeli zagraniczna instytucja szkolnictwa wyższego jest podmiotem prawnym z inwestycjami zagranicznymi państwa-agresora lub państwa okupującego lub podmiotem prawnym zarejestrowanym na terytorium państwa-agresora lub państwa okupującego, lub podmiotem prawnym, którego ostateczny beneficjent rzeczywisty (kontroler) jest rezydentem państwa-agresora lub państwa okupującego.

To ostatnie ograniczenie dotyczy wszystkich przypadków udziału rezydentów tych krajów w działalności edukacyjnej w naszym kraju.

Informacja o udzieleniu pozwolenia na utworzenie odrębnej terytorialnie jednostki strukturalnej uczelni zagranicznej jest wprowadzana do Jednolitej Państwowej Bazy Danych o Edukacji (EDEBO), a kształcenie jest prowadzone na podstawie odrębnej licencji.

UTWORZENIE INSTYTUCJI SZKOLNICTWA WYŻSZEGO Z UDZIAŁEM ZAGRANICZNEGO PODMIOTU PRAWNEGO LUB OSOBY FIZYCZNEJ

Utworzenie kampusu zagranicznego jako odrębnej instytucji szkolnictwa wyższego z udziałem zagranicznych osób fizycznych i prawnych odbywa się zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy w trybie ogólnym, który określa tworzenie ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego. Państwowa rejestracja takich uczelni odbywa się zgodnie z ustawą „O państwowej rejestracji osób prawnych, indywidualnych przedsiębiorców i organizacji publicznych”.

Jedyny warunek specyficzny dotyczący utworzenia takiej uczelni określa wyżej wymieniony art. 31 ust. 3 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym, polegający na uprzednim uzyskaniu zezwolenia Ministerstwa Edukacji i Nauki.

LICENCJONOWANIE (OTRZYMANIE LICENCJI NA DZIAŁALNOŚĆ)

Zapewnienie właściwego poziomu regulacji i kontroli nad działalnością zagranicznych uczelni na terytorium Ukrainy, w tym monitorowanie jakości kształcenia i zgodności z normami i standardami, jest niezwykle ważnym zadaniem. Ustawa Ukrainy o szkolnictwie wyższym

w art. 31 ust. 3 ustanawia zasadę, zgodnie z którą zagraniczne instytucje szkolnictwa wyższego, instytucje szkolnictwa wyższego z udziałem zagranicznych osób fizycznych i prawnych oraz ich wyodrębnione terytorialnie jednostki organizacyjne działają w Ukrainie tylko wtedy, gdy uzyskają licencję na odpowiednią działalność zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo (przez tę ustawę). Taki sam przepis jest zawarty w ust. 14 Zarządzenia w sprawie specyfiki tworzenia, reorganizacji i likwidacji terytorialnie odrębnych jednostek strukturalnych instytucji szkolnictwa wyższego.

W związku z tym zasady licencjonowania ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego mają pełne zastosowanie do licencjonowania zagranicznych kampusów na terytorium Ukrainy.

Zgodnie z wymogami art. 24 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym, zarówno działalność edukacyjna uczelni na określonym poziomie szkolnictwa wyższego, jak i kształcenie w ramach określonych kierunków studiów, w zakresie kształcenia specjalistów w zawodach, dla których wprowadzono dodatkowe regulacje, podlegają licencjonowaniu. Powyższe kryteria licencyjne określają wymagania dotyczące licencjonowanych liczb studentów, wymagania organizacyjne, specjalne i technologiczne dotyczące prowadzenia kształcenia, w tym wymagania dotyczące licencjobiorcy i miejsca prowadzenia kształcenia, wykaz dokumentów, które należy złożyć itp.

Regulacje zawarte w punkcie 4 Wymogów licencyjnych określają wymagania dla licencjobiorców, w tym kampusów zagranicznych. Tak więc, w przypadku kształcenia na studiach na poziomie szkolnictwa wyższego, licencję mogą i muszą uzyskać „instytucje szkolnictwa wyższego z zagranicy (dla odrębnych jednostek strukturalnych (filii) utworzonych i działających na terytorium Ukrainy)”. Analiza tego przepisu prowadzi do wniosku, że aby prowadzić kształcenie na studiach na terytorium Ukrainy we własnym imieniu, zagraniczna instytucja szkolnictwa wyższego musi utworzyć WTJO/filię, która będzie mogła świadczyć usługi edukacyjne dopiero po uzyskaniu odpowiedniej licencji.

Pomimo jedności regulacji prawnych dotyczących licencjonowania działalności edukacyjnej ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego i zagranicznych kampusów, ukraińskie ustawodawstwo określa również pewne odrębne warunki dla tych podmiotów zagranicznych. Takim wyjątkiem jest wymóg zawarty w punkcie 42 Wymogów licencyjnych⁵ dla zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego, dotyczący dostarczenia pewnych dodatkowych dokumentów w celu uzyskania licencji WTJO na terytorium Ukrainy:

1. kopie dokumentów potwierdzających podstawy prawne do utworzenia i prowadzenia WTJO zagranicznej instytucji szkolnictwa wyższego na terytorium Ukrainy (umowa międzynarodowa, zezwolenie Ministerstwa Edukacji i Nauki, zezwolenie (zgoda) upoważnionego organu państwa, w którym znajduje się siedziba tej uczelni, na utworzenie i funkcjonowanie tej uczelni lub jej wyodrębnionych jednostek organizacyjnych na terytorium Ukrainy, jeśli jest to przewidziane w ustawodawstwie danego państwa);
2. kopie dokumentów poświadczających uznanie instytucji edukacyjnej w systemie edukacji tego państwa i/lub akredytację (uznanie) kierunków studiów /programów edukacyjnych i zawodowych, w ramach których ma być prowadzone kształcenie (jeśli jest to przewidziane w ustawodawstwie danego państwa), a także notarialne poświadczone tłumaczenie takich dokumentów na język ukraiński.

⁵ Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови КМУ від 24 березня 2021 р. № 365)

Jeśli wnioskodawca na otrzymanie licencji (licencjobiorca) został utworzony z udziałem zagranicznych osób fizycznych i/lub prawnych, należy dodatkowo przedłożyć zezwolenie Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Dokumenty można składać do Ministerstwa Edukacji i Nauki osobiście, pocztą lub drogą elektroniczną. Co do zasady, okres rozpatrywania wniosku o wydanie licencji nie powinien przekraczać 10 dni roboczych od daty otrzymania wniosku o wydanie licencji przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Po podjęciu decyzji o wydaniu licencji i uiszczeniu opłaty państwowej tworzony jest wpis elektroniczny (wpis decyzji wprowadzany do profilu w systemie elektronicznej EDRPOU licencjobiorcy). Po podjęciu decyzji o wydaniu licencji pobierana jest opłata w wysokości jednego minimum socjalnego dla osób pełnosprawnych. Od 1 stycznia 2023 r. minimum socjalne wynosi 2684 UAH. Licencja jest ważna bezterminowo.

AKREDYTACJA

Jak wspomniano powyżej, akredytacja kierunków studiów jest jednym z narzędzi i elementów systemu zapewniania jakości szkolnictwa wyższego. Ponadto akredytacja ułatwia dostosowanie programów i podejść stosowanych przez zagraniczne kampusy do potrzeb i cech ukraińskiego rynku edukacyjnego oraz lokalnej populacji studentów.

Ogólne zasady akredytacji zostały określone w art. 25 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym. Wymogi ustawy w tej części są określone w Regulaminie Akredytacji Instytucji Szkolnictwa Wyższego i Specjalności w Instytucjach Szkolnictwa Wyższego i Wyższych Szkołach Zawodowych zatwierdzonym Uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 978 z dnia 9 sierpnia 2001 r. oraz w Regulaminie Akredytacji Programów Edukacyjnych Kształcenia Kandydatów na Studia Wyższe zatwierdzonym Zarządzeniem Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy nr 977 z dnia 11 lipca 2019 r.

Proces akredytacji rozpoczyna się od złożenia niezbędnych dokumentów i może trwać do 4 miesięcy, podczas których przeprowadzana jest ekspertyza akredytacyjna i rozpatrzenie dokumentacji akredytacyjnej. Na podstawie wyników takiego rozpatrzenia Narodowa Agencja Zapewniania Jakości Kształcenia w Szkolnictwie Wyższym podejmuje decyzję o akredytacji programu kształcenia/kierunki studiów (w tym z nadaniem oceny wyróżniającej), warunkowej (odroczonej) akredytacji, potrzebie powtórnego przeprowadzenia postępowania akredytacyjnego lub o odmowie akredytacji danego kierunku. Procedura akredytacji jest finansowana przez instytucje szkolnictwa wyższego.

Certyfikat akredytacji kierunku studiów / programu studiów (w tym z nadaniem oceny wyróżniającej) jest wydawany na okres pięciu lat, a certyfikat warunkowej (odroczonej) akredytacji jest wydawany na okres jednego roku.

Ukraińskie ustawodawstwo nie przewiduje żadnych specjalnych warunków ani ograniczeń dotyczących akredytacji zagranicznych kampusów, dlatego zagraniczne kampusy są zobowiązane do akredytacji swoich programów / kierunków studiów na równi z uczelniami ukraińskimi. Jednocześnie, w przeciwieństwie do procedury licencjonowania, w której licencja z kraju pochodzenia zagranicznej instytucji szkolnictwa wyższego może być jednym z warunków uzyskania licencji na terytorium Ukrainy, zgodnie z punktem 5 Rozporządzenia

Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy⁶, akredytacja zagraniczna może być alternatywą dla akredytacji w Ukrainie. Ukraina uznaje certyfikaty akredytacji programów studiów / kierunków wydane przez zagraniczne agencje akredytacyjne lub agencje zapewniania jakości szkolnictwa wyższego, których lista jest zatwierdzana przez Gabinet Ministrów Ukrainy. Jednocześnie akredytacja programu studiów/kierunku przez uznaną zagraniczną agencję akredytacyjną nie wymaga potwierdzenia przez Narodową Agencję. W ramach tego kierunku, w okresie ważności certyfikatu akredytacji, uczelnia ma prawo do wydawania dyplomu państwowego.

Lista zagranicznych agencji akredytacyjnych i zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym została zatwierdzona przez Gabinet Ministrów Ukrainy w dniu 10 lipca 2019 r., nr 554-p. W dniu 20 stycznia 2022 r. lista ta została zaktualizowana i uzupełniona głównie o agencje europejskie, które zostały wpisane do Europejskiego Rejestru Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym (EQAR) po 2018 roku⁷.

Oprócz akredytacji programów studiów / kierunków, uczelnia może na zasadach dobrowolnych poddać się procedurze akredytacji instytucjonalnej (art. 25.1 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym).

PRAKTYKA OTWIERANIA ZAGRANICZNYCH KAMPUSÓW W UKRAINIE

Biorąc pod uwagę brak regulacji prawnych dotyczących tworzenia i funkcjonowania zagranicznych kampusów lub złożoność uzyskiwania zezwoleń na tworzenie uczelni z udziałem zagranicznych osób fizycznych lub prawnych, a także konieczność przestrzegania przepisów dotyczących tworzenia, licencjonowania i akredytacji uczelni, w Ukrainie zostały zastosowane różne sposoby zaangażowania uczelni zagranicznych w proces kształcenia. Analiza ta pozwala nam wyróżnić następujące formy, które były stosowane zarówno oddzielnie, jak i w różnych kombinacjach:

1. Programy podwójnego dyplomu.
2. Utworzenie osoby prawnej – instytucji szkolnictwa wyższego zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy przez osoby fizyczne i prawne - rezydentów innych krajów, a następnie korzystanie z ich programów i metod nauczania za zgodą zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego.
3. Założenie przez zagraniczne osoby fizyczne lub prawne podmiotu prawnego na terytorium Ukrainy w różnych formach (przedsiębiorstwo, spółka, organizacja charytatywna, stowarzyszenie itp.).
4. Współpraca ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego z uczelniami zagranicznymi na podstawie umów.

Wymiana edukacyjna i współpraca akademicka między ukraińskimi i zagranicznymi uczelniami jest ważną częścią rozwoju szkolnictwa wyższego w Ukrainie.

⁶ Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977

⁷ <https://mon.gov.ua/ua/news/rishennya-uryadu-onovleno-perelik-inozemnih-akreditacijnih-agentstv-ta-agentstv-iz-zabezpechennya-yakosti-vishoyi-osviti>

Prawo, w art. 27 ust. 5 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym daje uczelniom możliwość prowadzenia działalności edukacyjnej (studiów) wspólnie z ukraińskimi i zagranicznymi instytucjami edukacyjnymi w ramach uzgodnionych programów studiów.

Programy podwójnego dyplomu mogą obejmować wymianę studentów, wspólne programy studiów i są realizowane na podstawie umów między ukraińskimi i zagranicznymi uniwersytetami. Pozwala to studentom uzyskać wykształcenie na renomowanych uniwersytetach międzynarodowych bez opuszczania Ukrainy i wzbogaca proces uczenia się o międzynarodowe doświadczenie i podejście⁸.

Bardzo często formy te są wykorzystywane w celu zaspokojenia potrzeb studentów w zakresie dyplomów, które będą miały zapotrzebowanie zarówno w Ukrainie, jak i za granicą. Obecnie sam Kijowski Uniwersytet Narodowy imienia Tarasa Szewczenki ma 345 dwustronnych umów partnerskich i memorandumów z zagranicznymi instytucjami szkolnictwa wyższego, 79 umów o programach podwójnego dyplomu i 78 umów o współpracy międzynarodowej z organizacjami i korporacjami.

Pomimo licznych zalet współpracy między zagranicznymi i ukraińskimi uczelniami, istnieją również wyzwania, które należy wziąć pod uwagę:

1. Zgodność ze standardami

W przypadku programów podwójnego dyplomu ważne jest zapewnienie tego, że programy i kwalifikacje uzyskane w obu uczelniach są wzajemnie uznawane i spełniają wymagania międzynarodowych i krajowych standardów edukacyjnych. Głównym problemem w tym kontekście jest potrzeba harmonizacji programów i systemów oceny, a także ich podwójnej akredytacji w krajach uczelni.

2. Dostosowanie do specyfiki kulturowej i językowej

Studenci uczestniczący w takich programach mogą napotkać wyzwania kulturowe i językowe. Zapewnienie wsparcia i zasobów do adaptacji jest ważnym aspektem współpracy.

3. Finansowanie

Wdrożenie programów podwójnego dyplomu i innych wspólnych projektów współpracy może wymagać dodatkowych środków finansowych dla instytucji szkolnictwa wyższego.

Praktyki współpracy między zagranicznymi i ukraińskimi instytucjami szkolnictwa wyższego, takie jak podwójne dyplomy i umowy o współpracy, mają ogromne znaczenie dla rozwoju edukacji w Ukrainie. Pomagają one studentom zdobywać międzynarodowe doświadczenie i kwalifikacje, poprawiają jakość kształcenia i sprawiają, że system szkolnictwa wyższego jest bardziej umiędzynarodowiony. Takie praktyki ułatwiają wymianę wiedzy, poszerzają możliwości studentów i promują wymianę kulturową między krajami⁹.

Analiza otwartych danych z rejestru ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego pozwala stwierdzić, że istnieje duża liczba instytucji o nazwach związanych ze współpracą międzynarodową lub europejską. Słowa „międzynarodowy”, „europejski”, a nawet nazwy

⁸ Корнієнко, О. (2018). Підвищення міжнародного статусу українських ВНЗ через активізацію міжнародної співпраці. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світова економіка», 20, с. 3.

⁹ Яковенко, І. (2016) с. 101

konkretnych krajów są dość powszechne w nazwach uczelni ukraińskich. Takie instytucje mogą działać w różnych formach, ale niekoniecznie są filiami, przedstawicielstwami lub jednostkami organizacyjnymi zagranicznych uczelni. Takie nazwy są używane głównie w celu odzwierciedlenia współpracy, wymiany akademickiej lub innych rodzajów partnerstwa między ukraińskimi i zagranicznymi uniwersytetami. Ma to na celu podkreślenie międzynarodowej orientacji i interakcji takich instytucji. Dlatego też, pomimo używania zagranicznych nazw, takie uczelnie ukraińskie zazwyczaj pozostają niezależnymi podmiotami prawnymi Ukrainy. Natomiast mogą one realizować wspólne programy lub projekty z uczelniami zagranicznymi, ale zachowują swoją niezależność i strukturę.

Ukraińskie uczelnie, które używają zagranicznych nazw, robią to w celu zwiększenia swojej międzynarodowej widoczności i atrakcyjności dla zagranicznych studentów i wykładowców¹⁰.

Niewątpliwie stosowanie zagranicznych nazw może zwiększyć atrakcyjność ukraińskich uczelni dla zagranicznych studentów i wykładowców, ułatwiając międzynarodową wymianę studentów i współpracę; przyczynić się do międzynarodowego statusu uczelni ukraińskich oraz stymulować rozwój międzynarodowych partnerstw akademickich i współpracy w dziedzinie nauki i edukacji. W tym kontekście ważne jest jednak przestrzeganie norm prawnych dotyczących używania nazw.

Należy zauważyć, że ukraińskie ustawodawstwo nie zabrania zagranicznym instytucjom szkolnictwa wyższego tworzenia swoich przedstawicielstw na terytorium Ukrainy. Takie jednostki mają ogólny status prawny przedstawicielstw zagranicznych podmiotów prawnych. Zgodnie z Ustawą Ukrainy o zagranicznej działalności gospodarczej, przedstawicielstwo zagranicznego podmiotu gospodarczego to instytucja lub osoba reprezentująca interesy tego podmiotu na terytorium Ukrainy i posiadająca odpowiednie uprawnienia w tym zakresie. Przedstawicielstwa nie mają statusu osoby prawnej, a ich uprawnienia są ograniczone. W związku z tym, zgodnie z punktem 4 wyżej wspomnianych Wymogów licencyjnych, licencje na prowadzenie działalności edukacyjnej mogą być wydawane wyłącznie jednostkom / filiom utworzonym i działającym na terytorium Ukrainy. W związku z tym przedstawicielstwa zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego nie są uprawnione do prowadzenia działalności edukacyjnej / studiów, a jedynie pełnienia funkcji reprezentacyjnych, w tym reklamy, zawierania umów ze studentami itp. W związku z tym nie można ich w pełni nazwać kampusem zagranicznym w kontekście naszej analizy.

Oto przykład takiego działania zagranicznej uczelni na terytorium Ukrainy. Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach otworzyła swoje przedstawicielstwa we Lwowie i Łucku, a zaświadczenia o rejestracji zostały wydane przez centralny organ wykonawczy odpowiednio w 2021 i 2017 roku¹¹. Jednocześnie te instytucje edukacyjne nie są wymienione w rejestrze ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego. Nie znaleziono informacji w źródłach otwartych na temat działalności dydaktycznej przedstawicielstw Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach w Ukrainie, co może świadczyć o tym, że instytucja ta sumiennie przestrzega obowiązującego ustawodawstwa Ukrainy.

¹⁰ Закон України «Про міжнародну наукову та науково-технічну співпрацю» від 24.12.2015 р. № 922-VIII

¹¹ <https://stsw.edu.pl/uk/україна/>

W ramach niniejszego badania przeanalizowano Rejestr Podmiotów Edukacyjnych (Szkół Wyższych) na stronie internetowej Jednolitej Państwowej Elektronicznej Bazy Danych o Edukacji (EDEBO) według stanu na dzień 19.09.2023 roku¹². W wyniku analizy sporządzono listę uczelni, do składu których wchodzi podmioty zagraniczne, są to:

- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Ukraińsko-Amerykański Instytut Humanitarny „Wisconsin International University (USA) w Ukrainie” Zgodnie ze statutem tej uczelni¹³, oprócz Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego imienia M. Drahomanowa, jej założycielami są Concordia University, Inc (USA) (istnieje kilka uniwersytetów o tej nazwie w USA i Kanadzie) oraz 3 osoby fizyczne z Ukrainy;
- Międzynarodowy Uniwersytet Finansów, którego założycielami są Narodowy Uniwersytet Techniczny Ukrainy – Politechnika Kijowska i Europejski Instytut Technologii (Paryż);
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego International Christian University-Kyiv, założona przez International University of Austria.

Możemy również przytoczyć jako przykład ukraińskie instytucje szkolnictwa wyższego, których założyciele/uczestnicy są lub byli osobami fizycznymi lub prawnymi obywatelami innych państwa. Wśród nich wybitne miejsce ma Ukraiński Uniwersytet Katolicki, założony przez Fundację św. Klemensa, której ostatecznym beneficjentem jest znany uczyony teolog biskup Borys (Gudziak). Uniwersytet ten jest uważany za następcę Greckokatolickiej Akademii Teologicznej, założonej w 1928 roku z inicjatywy i błogosławieństwa metropolity Andreja Szeptyckiego na bazie Seminarium Duchownego¹⁴.

Innym przykładem jest Międzynarodowy Uniwersytet Humanitarny, którego założycielami są zagraniczna osoba fizyczna i spółka zarejestrowana na Bahamach.

Oprócz tych instytucji, w Rejestrze znajdują się uczelnie używające w swojej nazwie obce państwa lub słownictwo, które ma wskazywać na ich międzynarodowy status:

- Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „University of International Innovative Ideas”;
- Międzynarodowy Uniwersytet Salomona;
- Zakarpacki Instytut Węgierski imienia Ferencza Rakoczego II;
- Otwarty Międzynarodowy Uniwersytet Rozwoju Człowieka „Ukraina”;
- Prywatna Spółka Akcyjna „Ukraińsko-Polska Instytucja Szkolnictwa Wyższego „Uniwersytet Środkowoeuropejski”, której ostatecznym beneficjentem rzeczywistym jest osoba fizyczna Szepeliuk Ołeksandr Jurijowycz, większościowym akcjonariuszem jest Organizacja Charytatywna „Rada Charytatywna i Powiernicza „Osvita”. Nie udało się znaleźć bardziej szczegółowych informacji, strona internetowa uczelni (<http://www.c-e-u.info>) wymieniona na stronie EDEBO nie jest aktywna¹⁵;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Międzynarodowy Uniwersytet Słowiański. Charków”;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Uniwersytet Europejski”;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Kyiv International University”;

¹² <https://registry.edbo.gov.ua>

¹³ <https://www.concordia.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/statut-uacu.pdf>

¹⁴ <https://ucu.edu.ua>

¹⁵ <https://registry.edbo.gov.ua/university/176/>

- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego Kijowski Międzynarodowy Uniwersytet Medyczny;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego Międzynarodowy Instytut Humanitarno-Pedagogiczny Beit Hanah, założony przez organizację charytatywną „Ogólnoukraińska Żydowska Charytatywna Fundacja Kulturalno-Oświatowa „Or Avner Chabad Lubavitch” („Światło Avner Chabad Lubavitch”);
- Międzynarodowy Uniwersytet Nauki i Technologii im. akademika Jurija Buhaya;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Międzynarodowa Akademia Ekologii i Medycyny”;
- Prywatna instytucja szkolnictwa wyższego „Międzynarodowy Uniwersytet Klasyczny imienia Pylypa Orlyka”;
- Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „Uczelnia „American University Kyiv”.

Analiza ogólnie dostępnych informacji na temat tych uczelni prowadzi do wniosku, iż ich powiązania z zagranicznymi uczelniami i państwami, a także ich międzynarodowy status, są zapewnione głównie poprzez umowy o współpracy z zagranicznymi uczelniami.

Jednym z potężnych kroków w kierunku umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i zaangażowania zagranicznych uczelni w edukację w Ukrainie było jedno z postanowień Planu działania zatwierdzonego Zarządzeniem Prezydenta Ukrainy z dnia 20 kwietnia 2019 r. nr 155/2019 w sprawie otwarcia Kolegium Europejskiego w Ukrainie. Aby zrealizować to zadanie, 10 lutego 2021 r. Ukraina i UE uruchomiły projekt *Natolin4Capacity Capacity Building* dla urzędników służby cywilnej. W dniu 27 lipca 2022 r. Wicepremier ds. integracji europejskiej i euroatlantyckiej Ukrainy Olha Stefanishyna oraz Prorektor Kolegium Europejskiego w Natolinie Ewa Ośniewska-Tametska podpisały protokół ustaleń w sprawie współpracy między Kolegium Europejskim w Natolinie a Rządem Ukrainy w celu pogłębienia współpracy w zakresie działań edukacyjnych i zwiększenia trwałości programu *Natolin4Capacity Building*.

Kolegium Europejskie, założone z inicjatywy Kongresu Haskiego w 1948 r., jest najstarszą instytucją prowadzącą kształcenie podyplomowe w zakresie studiów europejskich. Celem było stworzenie instytucji, w której studenci z wielu krajów europejskich mogliby studiować i mieszkać razem, zdobywając wiedzę i doświadczenie w zakresie współpracy i integracji europejskiej. Pierwszy kampus został otwarty w 1949 roku w Brugii w Belgii. Obecnie Kolegium posiada również kampus w Natolinie (Polska).

Podyplomowe studia magisterskie Kolegium w zakresie europejskich studiów interdyscyplinarnych specjalizują się w europejskich strategiach sąsiedztwa i rozszerzeniu Unii Europejskiej. Do tej pory Kolegium Europejskie ukończyło ponad stu studentów z Ukrainy.

W Dniu Państwowości Ukraińskiej, 28 lipca 2022 r., Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenskiy, przemawiając w Parlamencie, zapowiedział, że w pierwszym etapie na jednej z uczelni ukraińskich zostanie uruchomiony wydział integracji europejskiej, a później na bazie tego wydziału powstanie pełnoprawne Kolegium Europejskie. Jednocześnie oczywiste jest, że otwarcie pełnoprawnego kampusu Kolegium Europejskiego jest zadaniem odroczonym w kontekście wojny.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Ustawodawstwo Ukrainy nie zawierało odrębnych przepisów, które regulowałyby stosunki prawne dotyczące tworzenia i funkcjonowania zagranicznych kampusów na terytorium Ukrainy. Jednak w celu wdrożenia najlepszych praktyk międzynarodowych w dziedzinie szkolnictwa wyższego w ukraińskich instytucjach szkolnictwa wyższego, kampusy zagraniczne na Ukrainie były de facto uruchamiane poprzez następujące praktyki:

- programy podwójnego dyplomu;
- utworzenie osoby prawnej - instytucji szkolnictwa wyższego zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy przez osoby fizyczne i prawne - rezydentów innych krajów, a następnie wykorzystanie ich programów i metod nauczania w Ukrainie za zgodą zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego;
- inne formy współpracy między ukraińskimi i zagranicznymi instytucjami szkolnictwa wyższego na podstawie umów.

Zagraniczne kampusy działają na terytorium Ukrainy tylko wtedy, gdy uzyskają licencję na odpowiednią działalność zgodnie z procedurą ustanowioną przez ustawodawstwo Ukrainy. W związku z tym wymogi i procedura licencjonowania ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego mają pełne zastosowanie do licencjonowania zagranicznych kampusów na terytorium Ukrainy.

Aby prowadzić działalność edukacyjną na terytorium Ukrainy we własnym imieniu, uczelnia musi utworzyć odrębną jednostkę organizacyjną, która będzie miała uprawnienia w zakresie prowadzenia studiów po uzyskaniu odpowiedniej licencji.

Naszym zdaniem brak możliwości utworzenia na terytorium Ukrainy WTJO o statusie osoby prawnej skomplikuje funkcjonowanie takich instytucji w Ukrainie. Z praktycznego punktu widzenia, ukraińskie ustawodawstwo w tym obszarze wymaga zmiany.

Ograniczenia terytorialne ustanowione przez prawo ukraińskie, z jednej strony, zawężają możliwości wyboru lokalizacji dla utworzenia zagranicznego kampusu w formie WTJO, ale powinny zachęcać do równomiernego zlokalizowania uczelni w różnych regionach Ukrainy i powinny przyczyniać się do rozwoju regionalnego. Uważamy również, że wskazane byłoby ustanowienie pewnych zachęt do tworzenia zagranicznych kampusów w regionach, które w niektórych źródłach nazywane są „depresyjnymi”, co niewątpliwie może stanowić poważny bodziec do ich rozwoju. Opracowanie takich zachęt wymaga kompleksowego podejścia, w tym zmian w przepisach podatkowych, co wymaga dalszych analiz.

Ukraińskie ustawodawstwo nie przewiduje żadnych specjalnych warunków ani ograniczeń dotyczących akredytacji kampusów zagranicznych, więc zagraniczne kampusy muszą przejść akredytację swoich programów studiów / kierunków na równi z uczelniami ukraińskimi.

Analiza informacji w dostępie otwartym pozwala na stwierdzenie, że tylko kilka instytucji szkolnictwa wyższego w Ukrainie zostało utworzone z udziałem zagranicznych podmiotów prawnych i osób fizycznych, w tym zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego. Zasadniczo nazwa obcego kraju lub odniesienie do międzynarodowego lub europejskiego statusu takiej instytucji oznacza, że koncentruje się ona na współpracy, która jest realizowana głównie poprzez różne umowy i inne odpowiednie formy.

Biorąc pod uwagę te wnioski, proponujemy następujące zmiany w obecnym ustawodawstwie Ukrainy:

1. Treść Art. 31 ust. 3 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym powinna zostać zmieniona w następujący sposób:

„Zagraniczne instytucje szkolnictwa wyższego mogą bezpośrednio prowadzić działalność edukacyjną na terytorium Ukrainy wyłącznie poprzez utworzenie swoich terytorialnie odrębnych jednostek strukturalnych. Utworzenie instytucji szkolnictwa wyższego na terytorium Ukrainy z udziałem instytucji szkolnictwa wyższego państw obcych, zagranicznych osób fizycznych i prawnych, a także przez instytucje szkolnictwa wyższego państw obcych ich jednostek strukturalnych na terytorium Ukrainy wymaga uzyskania pozwolenia centralnego organu władzy wykonawczej ds. edukacji i nauki. Takie instytucje szkolnictwa wyższego i ich jednostki strukturalne działają na terytorium Ukrainy tylko wtedy, gdy uzyskają licencję na odpowiednią działalność zgodnie z procedurą określoną w niniejszej ustawie”.

2. Art. 33 ust. 9 akapit trzeci Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym należy nadać następujące brzmienie:

„Wyodrębniona terytorialnie jednostka organizacyjna nie jest osobą prawną i działa na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez uczelnię oraz zgodnie z licencją na prowadzenie kształcenia. Wyodrębnione terytorialnie jednostki strukturalne zagranicznych instytucji szkolnictwa wyższego mogą posiadać odrębny majątek, fundusze, otwierać rachunki bieżące i depozytowe w walucie krajowej i obcej, zawierać umowy, zarządzać mieniem znajdującym się na terytorium Ukrainy w imieniu zagranicznej instytucji szkolnictwa wyższego w granicach określonych przez zagraniczną instytucję szkolnictwa wyższego.”

Doświadczenia uczelni ukraińskich za granicą: przedstawicielstwa, kampusy, biura ukraińskich uniwersytetów poza Ukrainą, założone od początku pełnoskalowej inwazji na Ukrainę

Larysa Chovnyuk

Celem niniejszego badania jest przedstawienie przeglądu przedstawicielstw, centrów, kampusów itp. uczelni ukraińskich poza granicami Ukrainy, które pojawiły się od czasu pełnoskalowej inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w lutym 2022 roku. Przegląd ten nie ma na celu wyczerpującego omówienia wszystkich takich przypadków, ale raczej przedstawienie różnych formatów ukraińskich uniwersytetów za granicą, za pośrednictwem których uczelnie ukraińskie przede wszystkim realizowały zadanie kontynuowania procesu dydaktycznego i zachowania składu studentów i wykładowców w warunkach wojny.

Należy podkreślić, że żaden z przedstawionych poniżej przypadków nie wiąże się z utworzeniem filii uczelni ukraińskiej zgodnie ze wszystkimi wymogami ukraińskiego ustawodawstwa. Od września 2023 r. istnieje tylko jedna filia ukraińskiego uniwersytetu za granicą – Erywański Instytut Edukacyjno-Badawczy w Armenii, filia Zachodnioukraińskiego Uniwersytetu Narodowego w Tarnopolu¹⁶.

Istotne jest również to, że z wyjątkiem Kijowskiego Uniwersytetu Medycznego, inne uczelnie nie przewidywały i nie przewidują, aby ich przedstawicielstwa / kampusy pełniły funkcje filii. Jednocześnie doświadczenie tych projektów jest cenne dla zrozumienia, w jaki sposób uczelnie ukraińskie mogą być reprezentowane/wizualizowane/uznawane za granicą oraz w jaki sposób te przedstawicielstwa / centra / kampusy mogą pomóc w realizacji zadań dydaktycznych, naukowych itp. ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego zarówno w kontekście trwającej wojny, jak i po jej zakończeniu.

NARODOWY UNIWERSYTET AKADEMIA KIJOWSKO-MOHYLAŃSKA, NAUKMA, KIJÓW: KYIV-MOHYLA GLOBAL

Filozofia działalności dydaktycznej NaUKMA koncentruje się na aktywnym zaangażowaniu studentów w działalność studencką, społeczną i wspólną uniwersytecką. Brak możliwości przebywania na kampusie w Kijowie w okresie pandemii COVID-19 miał negatywny wpływ na społeczność studencką NaUKMA, więc rozproszenie studentów, wykładowców i administracji za granicą oraz w innych regionach Ukrainy, wraz z wybuchem pełnoskalowej inwazji, mogło oznaczać znaczne zakłócenia w funkcjonowaniu społeczności akademickiej.

¹⁶ <https://www.wunu.edu.ua/yerevan-nni?do=cat&category=yerevan-nni>

Dlatego w marcu 2022 r. kierownictwo NaUKMA zaapelowało do wielu uczelni partnerskich za granicą, a także darczyńców, o przyjęcie dużych grup studentów i nauczycieli z NaUKMA, którzy nie tylko kontynuowaliby studia / nauczanie w bezpiecznych warunkach, ale także założyliby przedstawicielstwa / mini-kampusy Uczelni w tych uniwersytetach. Już latem 2022 r. takie przedstawicielstwa zostały włączone do projektu Kyiv-Mohyla Global. Formalnie te przedstawicielstwa funkcjonowały jako mobilność znacznej grupy studentów NaUKMA i kilku nauczycieli do niektórych uniwersytetów, gdzie studenci w większości dołączyli do zajęć uniwersytetów partnerskich, z dalszym zaliczeniem tych przedmiotów w NaUKMA, a nauczyciele kontynuowali zdalne nauczanie w NaUKMA, dołączając także do niektórych elementów działalności edukacyjnej lub naukowej uniwersytetów partnerskich. Innymi słowy, NaUKMA nie mówiła o pełnym lub częściowym przeniesieniu swojej działalności za granicę, ani o nauczaniu wyłącznie przedmiotów Mohylańskich dla swoich studentów NaUKMA na uniwersytetach partnerskich. Nie było również mowy o studentach rozpoczynających studia w NaUKMA, ale studiujących wyłącznie w jednym z tych przedstawicielstw za granicą. Głównym zadaniem przedstawicielstw było wspieranie funkcjonowania mini-społeczności studentów i wykładowców NaUKMA w formacie „na żywo”, a także ułatwianie komunikacji między głównym kampusem NaUKMA w Kijowie a studentami i wykładowcami przebywającymi za granicą od lutego 2022 roku.

Przedstawicielstwa NaUKMA, utworzone na takich zasadach, pojawiły się na Uniwersytecie w Toronto (Kanada), Uniwersytecie w Glasgow (Wielka Brytania), Uniwersytecie Justusa Liebiga w Giessen i Uniwersytecie Europejskim Viadrina (Niemcy). Do maja-czerwca 2023 r. wszystkie te uniwersytety miały od 50 do 200 studentów NaUKMA różnych kierunków i co najmniej jednego (a najczęściej więcej, np. 8 w Toronto) wykładowców lub pracowników NaUKMA na swoich kampusach. Należy odnotować, że pomimo sytuacji wojennej w NaUKMA, chodziło o utworzenie przedstawicielstw u tych partnerów za granicą, z którymi Uniwersytet byłby zainteresowany budowaniem strategicznego partnerstwa wykraczającego poza pilną mobilność „ewakuacyjną” - na przykład projekt badawczy finansowany przez Social Sciences and Humanities Research Council (SSHRC) jest już realizowany z University of Toronto / CERES; Uniwersytet Justusa Liebiga w Giessen i Europejski Uniwersytet w Viadrinie współpracują z NaUKMA w ramach projektów UA Digital finansowanych przez DAAD; NaUKMA i Uniwersytet Justusa Liebiga w Giessen pracują nad przygotowaniem wspólnych studiów magisterskich¹⁷.

Wyżej wymienione reprezentacje / mobilność studentów i nauczycieli były finansowane z różnych źródeł: fundusze z landu niemieckiego Giessen (Uniwersytet Giessen), pilnie zebrane i skierowane na wsparcie ukraińskich studentów i nauczycieli; fundusze własne Uniwersytetu w Glasgow; grant z Fundacji Temerty (Uniwersytet w Toronto); projekty Erasmus + KA171 / 131 i UA Digital (Uniwersytet Giessen i Uniwersytet Europejski Viadrina).

Od września 2023 r. uniwersytety sieci Kyiv-Mohyla Global są uważane za główne ośrodki międzynarodowej mobilności studentów NaUKMA (która jest integralną częścią procesu dydaktycznego). Należy zauważyć, że wraz z tymi ośrodkami NaUKMA ma wielu innych partnerów w zakresie mobilności studentów i wykładowców, więc te lokalizacje nie są wyłączone dla mobilności międzynarodowej; są to strategiczni partnerzy, z którymi inne projekty edukacyjne lub naukowe są już wdrażane lub rozwijane. Uczelnia Sciences Po, Francja, planuje dołączyć do tej sieci.

¹⁷ <https://www.uni-giessen.de/en/international-pages/infopoints>

UKRAIŃSKI UNIWERSYTET KATOLICKI, UCU, LWÓW: FUNDACJA W POLSCE

Fundacja Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego w Polsce, z siedzibą we Wrocławiu, została założona we wrześniu 2022 r. Założycielami Fundacji UKU w Polsce byli O. Rektor UCU Bohdan Prakh, biskup Wołodymyr Juszcak, eparcha wrocławsko-koszaliński oraz Rafał Dutkiewicz, polski polityk i przedsiębiorca, który w latach 2002-2018 pełnił funkcję prezydenta Wrocławia¹⁸.

Według prorektora UKU ds. stosunków zewnętrznych i służby społecznej, Dmytra Sherengovsky'ego, otwarcie Fundacji było zaplanowane na luty 2022 r. jako część sieci ośrodków UKU w Ukrainie i za granicą (na przykład, Centrum UKU w Kijowie¹⁹ lub Instytut Ukraiński w Londynie²⁰). Fundacja w Polsce, podobnie jak inne centra UKU, nie miała funkcjonować jako filia, czyli działać poza głównym procesem dydaktycznym UKU i nie jest elementem strategii umiędzynarodowienia edukacji i nauki w UKU.

Głównym zadaniem Fundacji jest działalność naukowa, kulturalna, komunikacyjna i edukacyjna skierowana do społeczności Ukraińców w Polsce. W razie potrzeby Fundacja może również funkcjonować jako baza dla staży itp. programów lwowskich UKU we Lwowie, a także jako platforma do nawiązywania partnerstw akademickich i pozaakademickich w Polsce. Fundacja ma już lub pracuje nad szeregiem krótkoterminowych programów dla społeczności ukraińskiej we Wrocławiu, które nie są ukierunkowane na przeszkolenie lub kształcenie podyplomowe, ale raczej koncentrują się na ogólnym wsparciu dla Ukraińców we Wrocławiu, na przykład oferują programy wsparcia psychologicznego dla ukraińskich kobiet z dziećmi, które wyjechały do Polski po agresji itp.

Zgodnie ze stanem na lato 2023 r. Fundacja działała jako odrębny podmiot prawny zarejestrowany w Polsce, przy wsparciu finansowym UKU, ale jednocześnie dąży do uzyskania samodzielności finansowej.

CHARKOWSKI UNIWERSYTET NARODOWY IM. W. N. KARAZINA: PRZEDSTAWICIELSTWO W MONACHIUM (NIEMCY)

Według strony internetowej Uniwersytetu Karazina²¹, w czerwcu 2022 r. uczelnia otworzyła swoje przedstawicielstwo w Monachium w Niemczech. Głównym zadaniem przedstawicielstwa było zapewnienie kształcenia kandydatów na studia przebywających w Niemczech. Jest to swego rodzaju przeniesione centrum świadczenia usług edukacyjnych, organizujące zajęcia prowadzone przez wykładowców Uniwersytetu Karazina, którzy przebywają w Niemczech lub specjalnie przyjeżdżają w celu prowadzenia zajęć.

W 2022 r. przyjęcie na studia w monachijskim przedstawicielstwie Charkowskiego Uniwersytetu Narodowego było oferowane dla następujących specjalności i kierunków na poziomie licencjackim:

¹⁸ <https://ucu.edu.ua/polska/>

¹⁹ <https://portal.ucu.edu.ua/audytorii/kyivskyi-tsentru-uku>

²⁰ <https://ukrainianinstitute.org.uk/russias-war-against-ukraine-what-can-you-do-to-support-ukraine-ukrainians/>

²¹ <https://karazin.ua/news/karazynskyi-universytet-vidkryv-predstavnytstvo-v-m-miunkhe/>

- 122 Informatyka, kierunek „Informatyka teoretyczna i stosowana”;
- 091 Biologia, kierunek „Biologia” – w celu wykonywania prac laboratoryjnych przez studentów nawiązano współpracę z Uniwersytetem Ludwika-Maksymiliana w Monachium²²;
- 034 Kulturologia, kierunek „Sztuki wizualne i zarządzanie projektami kulturalnymi”.

Kształcenie prowadzone jest w języku ukraińskim, zgodnie z programami kształcenia Uniwersytetu Karazina. Dodatkowo studentom, którzy zgodzili się na ten format, zaoferowano możliwość nauki języka niemieckiego w celu zdania egzaminu DaF (Deutsch als Fremdsprache). Na stronie internetowej projektu²³ odnotowano, że nauka języka umożliwi, w razie potrzeby, dostanie się na niemieckie uniwersytety po ukończeniu pierwszego roku studiów na Uniwersytecie Karazina w Monachium. Projekt jest realizowany w trybie stacjonarnym lub mieszanym. Część stacjonarna realizowana jest we współpracy i na warunkach umowy bilateralnej z Centrum Kultury GOROD w Monachium²⁴, organizacją pozarządową założoną przez absolwentów Uniwersytetu. Zajęcia w pełnym wymiarze godzin rozpoczynają się, gdy zapisanych jest co najmniej 15 studentów. W formacie mieszanym studenci uczęszczają na wykłady zdalnie i przychodzą na zajęcia praktyczne przez 1 tydzień w miesiącu. W tym czasie studenci mają zapewnione zakwaterowanie i wyżywienie.

Od roku akademickiego 2022/23 studenci studiujący w Monachium w pełnym wymiarze godzin muszą sami zadbać o swoje zakwaterowanie. Studenci Uniwersytetu Karazina studiują w Przedstawicielstwie Uniwersytetu w Monachium na zasadach nieodpłatnych (państwowa forma kształcenia) lub odpłatnej (kontraktowej), płacąc dodatkowo 120 EUR miesięcznie na rzecz Centrum Kultury GOROD (informacje na rok akademicki 2022/23).

Działalność Uniwersytetu Karazina w Monachium była kontynuowana i rozszerzona w 2023 r., z następującą listą kierunków na poziomie licencjackim:

- specjalność 122 Informatyka, kierunek studiów „Informatyka teoretyczna i stosowana” (Wydział Matematyki i Informatyki);
- specjalność 113 Matematyka stosowana, kierunek studiów „Matematyka stosowana” (Wydział Matematyki i Informatyki);
- specjalność 091 Biologia, kierunek studiów „Biologia” (Wydział Biologii);
- specjalność 034 Kulturoznawstwo, kierunek studiów „Sztuki wizualne i zarządzanie projektami kulturalnymi” (Wydział Filozofii);
- specjalność 073 Zarządzanie, kierunek „Zarządzanie” i kierunek „Administracja biznesowa” (Karazin School of Business);
- specjalność 076 Przedsiębiorczość, handel i giełda, kierunek „Przedsiębiorczość” (Karazin School of Business).

Dodatkową możliwością, w szczególności dla studentów studiujących na Uniwersytecie Karazina w Monachium, jest program podwójnych studiów licencjackich z Uniwersytetem w Ulm (Universität Ulm), uruchomiony w latach 2023/24. W ramach tego programu studenci Uniwersytetu Karazina będą mogli ukończyć część studiów na Uniwersytecie w Ulm, począwszy od semestru jesiennego 2023 roku.

²² <https://karazin.ua/news/navchannia-biologiv-u-predstavnytstvi-karazinskoho-universyt/>

²³ <https://www.newgorod.org/karazina>

²⁴ <https://www.newgorod.org/> i <https://www.newgorod.org/karazina>

CHERSONSKA PAŃSTWOWA AKADEMIA MORSKA, CHPAM, CHERSOŃ: PROJEKT PODWÓJNEGO DYPLOMU Z LITEWSKĄ AKADEMIĄ MORSKĄ

Od wiosny 2022 r. około 120 studentów ChPAM studiowało lub kontynuuje naukę w Litewskiej Akademii Morskiej w Kłajpedzie na Litwie. Przede wszystkim są to studenci czwartego i ostatniego roku studiów, którzy w czasie pełnoskalowej inwazji odbywali rejsy morskie poza granicami Ukrainy. Chersoń został zajęty przez Rosjan na początku marca 2022 r., a kilka dni później zajęto budynek Chersońskiej Państwowej Akademii Morskiej. W celu zapewnienia swoim studentom możliwość kontynuowania lub ukończenia studiów, kierownictwo ChPAM już w marcu 2022 r. zwróciło się do wielu partnerów za granicą o przyjęcie znacznej grupy swoich studentów. Ponieważ programy kształcenia dla marynarzy są regulowane przez Międzynarodową konwencję o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht (*International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)*), więc uzgodnienie treści dydaktycznych nie było głównym problemem. Według Aliony Leshchenko, koordynatora projektów podwójnego dyplomu ChPAM, kilka zagranicznych uniwersytetów odpowiedziało, ale pomimo ogólnej gotowości do przyjęcia około stu studentów, ważnym warunkiem była możliwość uzgodnienia z zagranicznym partnerem otrzymania zarówno ukraińskich, jak i zagranicznych dyplomów po zakończeniu studiów. Dotyczyło to nie tylko dyplomu ukończenia studiów, ale także pierwszego dyplomu pracy, z których oba są obowiązkowe dla absolwentów morskich instytucji edukacyjnych. Dokładnie to zostało uzgodnione z Litewską Akademią Morską w Kłajpedzie. Nie mniej ważne jest to, że Litewska Akademia Morska zapewniła studentom ChPAM dostęp do ośrodków szkoleniowych spełniających wymagania Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) i Międzynarodowej Konwencji STCW 78/95, o czym świadczą odpowiednie certyfikaty. Ponadto strona litewska, przy wsparciu litewskiego Ministerstwa Edukacji, Nauki i Sportu, zapewniła ukraińskim studentom bezpłatne zakwaterowanie (w 2022 r.) oraz, po raz pierwszy, zwolniła ich z opłat za naukę. W ten sposób do jesieni 2023 r. 62 studentów ChPAM ukończyło studia w Litewskiej Akademii Morskiej, a kolejnych 32 studentów ma otrzymać dyplomy w grudniu 2023 r. Praca „kampusu” ChPAM w Kłajpedzie jest koordynowana przez nauczyciela akademickiego tej uczelni, który przebywa w Kłajpedzie.

Pomimo wyzwolenia Chersonia, z powodu ciągłych ostrzałów, ChPAM pozostaje przeniesiona do Odessy i działa na bazie Odeskiego Państwowego Uniwersytetu Rolniczego. Obecnie ChPAM aktywnie poszukuje możliwości dalszego zapewniania marynarzom odpowiedniego kształcenia, przede wszystkim w Ukrainie, w szczególności dotyczy to dostępu do wyżej wymienionych obiektów szkoleniowych, które spełniałyby standardy. Jednocześnie studia w Litewskiej Akademii Morskiej po 2023 r. pozostaną jedną z opcji ukończenia studiów i podwójnej afiliacji dla zainteresowanych studentów ChPAM. Obecnie studenci Akademii, którzy są zainteresowani taką możliwością, muszą płacić za studia zarówno w Ukrainie (w przypadku takiej formy kształcenia na podstawie kontraktu), jak i na Litwie, podczas gdy Litewska Akademia Morska oferuje znaczne zniżki. Kształcenia studentów ChPAM na Litwie były wspierane przez szereg zainteresowanych stron, w tym firmę żeglugową Marlow Navigation, Związek Zawodowy Pracowników Transportu Morskiego, ITF Seafarers' Trust i inne.

Przeglądając przedstawicielstwa, centra i kampusy uczelni ukraińskich, które pojawiły się poza granicami Ukrainy od lutego 2022 roku, nie sposób pominąć uniwersytetów medycznych, których podobne wysiłki miały na celu przede wszystkim, ale nie wyłącznie, zatrzymanie kontyngentu zagranicznych studentów.

CHARKOWSKI NARODOWY UNIWERSYTET MEDYCZNY, CHNMU, CHARKÓW: TRANSFER STUDENTÓW NA UNIWERSYTETY W GRUZJI

Według informacji otrzymanych od prof. Dmytra Marakushyna, dyrektora Instytutu Edukacyjno-Badawczego ds. Kształcenia Cudzoziemców, w lutym 2022 r., przed inwazją Rosji na Ukrainę, ChNMU miał największą liczbę studentów zagranicznych w Ukrainie, a mianowicie 5440 studentów z 80 krajów, w tym studentów ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji itp.

Natychmiast po 24 lutego 2022 r. 3000 zagranicznych studentów ChNMU zostało przewiezionych najpierw do Państwowego Przedsiębiorstwa „Sanatorium Kliniczne „Roshcha” (w miejscowości Piesoczyn), a następnie autobusem do Użhorodu. Część studentów opuściła Ukrainę samodzielnie, udając się do swoich krajów lub innych krajów europejskich. W tym samym czasie kierownictwo ChNMU stanęło przed zadaniem zatrzymania pozostałej części zagranicznych studentów i znalezienia miejsca dla ich dalszej edukacji poza granicami Ukrainy. Kontynuacja studiów w formie zdalnej nie wydawała się możliwa, ponieważ rady medyczne w większości krajów nie uznają dyplomów z komponentem zdalnym trwającym dłużej niż semestr. W ciągu miesiąca udało się uzgodnić przyjęcie dużej grupy zagranicznych studentów ChNMU z kilkoma uniwersytetami w Gruzji, w szczególności z Caucasus International University²⁵ i New Vision University²⁶, które znajdują się w Tbilisi i mają pełnoprawne wydziały medyczne.

W ten sposób, od lipca 2022 r. około 1000 zagranicznych studentów ChNMU, w tym studenci z Indii, Izraela, Maroka i innych krajów, kontynuowało studia na tych 2 uniwersytetach w języku angielskim. ChNMU i uczelnie gruzińskie uzgodniły treść programów kształcenia dla tych studentów, zgodnie z którymi 80% dyscyplin było nauczanych przez stronę gruzińską, a 20% - przez wykładowców ChNMU. Kształcenie studentów ChNMU na gruzińskich uniwersytetach zostały sformalizowane jako mobilność międzynarodowa, a następnie ten komponent dydaktyczny nauczany przez stronę gruzińską został uznany przez ChNMU. Należy odnotować, że podczas studiów w Gruzji ukraińscy studenci płacili czesne na rzecz ChNMU w wysokości 20% przedmiotów prowadzonych przez stronę ukraińską, podczas gdy reszta, większość czesnego, trafiała do strony gruzińskiej.

Kształcenie studentów zagranicznych w Gruzji jest kontynuowane w roku akademickim 2023/24, ale przyjęcie nowych studentów zagranicznych do ChNMU na bazie partnerów gruzińskich nie wydaje się możliwe, ponieważ tym uczelniom zależy im na przyjęciu własnych studentów. Dlatego studiowanie w Gruzji dla zagranicznych studentów wygląda na tymczasowe rozwiązanie w czasach wojny. W sytuacji pomyślnego zakończenia wojny i odbudowy budynków własnych Uniwersytetu w Charkowie, co jest priorytetem, ChNMU planuje powrócić do pomysłu otwarcia filii w Astanie (Kazachstan), który był planowany przed inwazją.

KIJOWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY, KMU, KIJÓW: POLSKI KAMPUS

Kijowski Uniwersytet Medyczny (KMU) to prywatna instytucja szkolnictwa wyższego założona w 1992 roku. Uczelnia kształci specjalistów w dziedzinie 22 „Opieka zdrowotna” na kierunkach (specjalnościach): „Medycyna” (222), „Stomatologia” (221), „Farmacja. Farmacja przemysłowa” (226).

²⁵ <https://ciu.edu.ge/?lang=en>

²⁶ <https://newvision.ge/eng/>

Ze wszystkich przykładów, które przeanalizowaliśmy, polski kampus KMU jest najbardziej zbliżony do modelu filii uczelni ukraińskiej za granicą. Wstępne negocjacje w sprawie utworzenia kampusu miały miejsce w pierwszych tygodniach pełnej inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, a kampus w Polsce rozpoczął działalność w czerwcu 2022 r. w formie organizacji praktyki klinicznej. Główne zadania kampusu to zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i praktyki klinicznej dla ukraińskich i zagranicznych studentów KMU (od września 2023 r. na KMU studiują studenci z 62 krajów, przy czym obcokrajowcy stanowią do 35% studentów tej uczelni; umożliwienie elastycznej organizacji procesu kształcenia, a mianowicie możliwości wyboru miejsca studiów zgodnie z sytuacją bezpieczeństwa, w dowolnym semestrze lub roku, w Polsce lub w Ukrainie na zasadzie mobilności wewnątrzuczelnianej. Potencjalnie możliwe jest ukończenie pełnego cyklu studiów w Polsce bez konieczności przyjazdu na Ukrainę (przyjęcie na studia odbywa się na zasadach rekrutacji KMU).

Polski kampus KMU znajduje się w aglomeracji katowickiej w Województwie Śląskim. Siedzibą (główny budynek) kampusu w Polsce znajduje się w Bytomiu, a budynki akademickie są w Katowicach, Chorzowie i Bytomiu. Według strony internetowej KMU²⁷, obecnie w polskim kampusie kształcą się około 700 studentów łącznie na wszystkich kierunkach i lat studiów. Według Prezydenta Uniwersytetu, Oleksandra Pokanewycza, Kampus może pomieścić do 2000 studentów i zapewnić im dostęp do całej infrastruktury niezbędnej do wysokiej jakości kształcenia i pobytu w Polsce. Ponadto w organizację procesu dydaktycznego może być zaangażowanych 200-250 nauczycieli i pracowników administracyjnych. W 2023 r. polski kampus KMU po raz pierwszy ukończyło 70 zagranicznych studentów medycyny, z których większość zdała egzamin OCK(II)I – Międzynarodowy test z podstaw medycyny i egzamin z umiejętności praktycznych i KROK 2 w Polsce.

Obecnie kampus składa się z pomieszczeń dydaktycznych i mieszkalnych (o powierzchni około 18 000 mkw.), które są wynajmowane lub stanowią własność KMU. W tym roku uczelnia nabyła 2 budynki dydaktyczne i administracyjne w Polsce oraz 1 akademik na 300 miejsc. Ponadto drugi akademik został wynajęty w Bytomiu na okres 7 lat. Do nauczania w polskim kampusie KMU są zapraszani zarówno profesorowie uniwersyteccy z głównego kampusu w Kijowie, jak i pracownicy medyczni / pedagodzy, którzy zostali zmuszeni do emigracji do Polski²⁸. W zakresie praktyki klinicznej osiągnięto porozumienia z około 40 bazami klinicznymi w Polsce. Jednocześnie, według Oleksandra Pokanewycza, polska społeczność medyczna ma w większości pozytywne nastawienie do studentów, zarówno Ukraińców, jak i obcokrajowców.

Kampus jest finansowany m.in. w ramach wspólnego projektu inwestycyjnego z EBOR. Bank zapewnił również wsparcie prawne dla otwarcia i funkcjonowania kampusu zgodnie z wymogami polskiego prawa przez zespół zewnętrznych doradców, którzy dostarczyli również ekspertyzę w zakresie regulacji prowadzenia studiów w ustawodawstwie Rzeczypospolitej Polskiej, pobytu zagranicznych studentów w Polsce, kwestii podatków dla filii ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego, zatrudnienia itp. Kwestie te stały się obecnie problematyczne dla wszystkich innych uczelni ukraińskich zamierzających otworzyć filię za granicą. Ponadto, na początku tworzenia kampusu, swoją ekspertyzę zapewniły także biura ukraińskiego i polskiego rzecznika praw przedsiębiorców, które przeprowadziły swego rodzaju „Due-Diligence” odpowiedniego ukraińskiego i polskiego ustawodawstwa i nadal towarzyszą procesowi stanowienia kampusu.

²⁷ <https://kmu.edu.ua/kmu-polish-campus/>

²⁸ <https://kmu.edu.ua/recruit/>

Według Oleksandra Potija, dyrektora polskiego kampusu KMU, uczelnia otrzymała wszystkie zezwolenia na prowadzenie kształcenia w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z wymogami polskiego ustawodawstwa dotyczącego funkcjonowania filii uczelni zagranicznych.

MARIUPOLSKI UNIWERSYTET PAŃSTWOWY, MSU: CENTRUM W UNIWERSYTECIE WITOLDA WIELKIEGO, M. KOWNO (LITWA)

Po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji, po tymczasowym przeniesieniu Państwowego Uniwersytetu w Mariupolu do Kijowa, Uniwersytet Witolda Wielkiego (Kowno, Litwa) zainicjował podpisanie umowy dwustronnej. Później, z inicjatywy tej uczelni, Uniwersytet Mariupolski został zaproszony do dołączenia się do Sojuszu uniwersytetów europejskich Transform4Europe w statusie partnera stowarzyszonego. Dzięki wsparciu finansowemu Sojuszu, na bazie Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie zostało otwarte Centrum MSU²⁹, uczelni, która została przeniesiona do Kijowa z tymczasowo okupowanego Mariupola.

Centrum MSU zostało otwarte wraz z Centrum Ukraińskiego (Center for Ukraine) przy Uniwersytecie Witolda Wielkiego, które zostało uruchomione w czerwcu 2022 r. pod patronatem Pierwszych Dam Ukrainy i Litwy. Centrum Ukraińskie zostało pomyślane jako miejsce edukacji, doradztwa zawodowego, pomocy psychologicznej i rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych; miejsce spotkań twórczych, koncertów itp. oraz platforma dyplomacji kulturalnej (tj. pracy zarówno na rzecz społeczności tymczasowo przesiedlonych Ukraińców, jak i miejscowej ludności).

Utworzenie Centrum Uniwersytetu na Litwie ma na celu ułatwienie różnych form współpracy akademickiej między uniwersytetami a sojuszem Transform4Europe; powinno to być miejsce integracji wykładowców i badaczy Uniwersytetu Mariupolskiego poza Ukrainą. Centrum będzie również promować programy studiów Uniwersytetu wśród młodzieży ukraińskiej na Litwie i wzmocni działalność ośrodków pomocy Ukraińcom, w szczególności Centrum Ukraińskiego przy Uniwersytecie Witolda Wielkiego i dołoży wszelkich starań, aby zachować tożsamość mieszkańców Mariupola i wszystkich obywateli Ukrainy, którzy zostali zmuszeni do uchodźstwa do krajów bałtyckich.

WNIOSKI

Analiza doświadczeń uczelni ukraińskich w utworzeniu swoich przedstawicielstw, centrów i kampusów poza granicami Ukrainy, w okresie od lutego 2022 r. pozwala nam wyciągnąć kilka wniosków:

1. Większość inicjatyw przedstawionych w tym rozdziale była lub jest realizowana we współpracy z uczelniami zagranicznymi, z których większość pozostaje otwarta na pomoc i wsparcie instytucji ukraińskich. Jednocześnie pożądane jest, aby pomimo trudnej sytuacji, uczelnie ukraińskie już teraz budowały dialog z partnerami zagranicznymi na zasadach partnerstwa i współpracy, a nie tylko z pozycji odbiorcy pomocy. Takie podejście pomoże utrzymać nawiązane więzi i przekształcić je w dalsze wspólne inicjatywy akademickie lub badawcze.

²⁹ <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2095533/mariupol-state-university-centre-to-open-at-lithuania-s-vdu>

2. Znaczna część inicjatyw była lub nadal jest wspierana przez Unię Europejską i inne fundusze zewnętrzne, dlatego uczelnie ukraińskie powinny doskonalić swoje umiejętności i budować zdolności do działalności grantowej, samodzielnie lub z partnerami. Niewątpliwie takie środki grantowe mogą najskuteczniej i przy mniejszym wysiłku działać na korzyść uczelni ukraińskich, gdyż uczelnie uzyskują większą autonomię finansową, co jest jednak kwestią do poruszenia w osobnej dyskusji.
3. Wiele z tych inicjatyw miało na celu rozwiązanie natychmiastowych problemów, które pojawiły się w następstwie inwazji, a zatem uczelnie ukraińskie powinny zdecydować, czy warto kontynuować takie projekty. Zależy to od sytuacji, w której znajduje się każda konkretna uczelnia ukraińska, ponieważ może być zupełnie inna.
4. Jednocześnie inna część pokazanych przykładów przedstawicielstw to ośrodki kulturalne, a nie kampusy w ich tradycyjnym rozumieniu (np. Fundacja UKU w Polsce lub Centrum Mariupolskiego Uniwersytetu Państwowego w Kownie). Jest oczywiste, że działalność tych ośrodków jest obecnie skierowana przede wszystkim do ukraińskich społeczności za granicą. Jednocześnie ważne jest, aby ośrodki te były z czasem otwarte, znane i atrakcyjne dla miejscowej ludności, tj. stały się częścią ukraińskiej dyplomacji kulturalnej i naukowej za granicą, być może miały wspólne projekty z Instytutem Ukraińskim lub były częścią inicjatyw takich jak Ukrainian Studies: Go Global³⁰.
5. Działania kilku z opisanych inicjatyw, takich jak przedstawicielstwo Uniwersytetu Karazina w Monachium lub Centrum Uniwersytetu Państwowego w Mariupolu, mają na celu, między innymi, zachęcanie kandydatów na studia do rekrutowania się na ukraińskie uczelnie lub pełne zapewnienie realizacji studiów uczelni ukraińskich za granicą. Przykłady te wyraźnie wskazują na potrzebę skoordynowanej pracy w celu działań na rzecz rekrutacji młodzieży ukraińskiej młodzieży za granicą do ukraińskich uczelni. Może to być trudne zadanie, jeśli młodzi Ukraińcy już zintegrowali się z systemem edukacyjnym innego kraju i jeśli preferują studia stacjonarne. W tym kontekście warto mówić o skoordynowanej polityce państwa, stworzeniu możliwych rozwiązań dla kampanii promocyjnych dla ukraińskiej młodzieży za granicą, w tym w zakresie możliwości pełnego lub częściowego studiowania w ramach studiów na uczelniach ukraińskich za granicą (realizowanych przez ukraińskie uczelnie samodzielnie lub we współpracy z uczelnią partnerską za granicą).
6. Programy podwójnego dyplomu stały się jedną z form kształcenia dla ukraińskich studentów na zagranicznych uczelniach. W związku z tym, nawet jeśli ta forma współpracy będzie kontynuowana przy mniejszym zaangażowaniu ukraińskich studentów niż w latach 2022-2023, ma ona strategiczne znaczenie dla uczelni ukraińskich. Dlatego warto zwrócić uwagę na problemy, które pojawiają się przede wszystkim w związku z akredytacją takich programów. Aby zainteresować partnerów zagranicznych taką formą współpracy, rekomendowane jest podjęcie wspólnych działań nad wspólnym opracowaniem zupełnie nowych programów studiów, w których ukraińskie uczelnie mogą dodać swoją unikalną ekspertyzę. Takie wspólne programy powinny skutkować wspólnymi, a nie podwójnymi dyplomami, dlatego ukraińskie ustawodawstwo powinno umożliwiać: a) wspólną odpowiedzialność za opracowanie i wdrożenie takich programów studiów, b) wydawanie wspólnego dyplomu, c) akredytację, w tym programów opracowanych w połączeniu z European Approach for Quality Assurance

³⁰ <https://www.ukrainian-studies.presidentfund.gov.ua/>

of Joint Programmes³¹. Jednym z problemów, z którymi borykają się ukraińskie instytucje szkolnictwa wyższego podczas pracy nad wspólnymi programami, jest ich możliwa interdyscyplinarność, którą zawsze trudno jest pogodzić ze standardami szkolnictwa wyższego w Ukrainie.

7. Ze względu na różnorodność form i formatów obecności uczelni ukraińskich poza granicami kraju, które pojawiły się od lutego 2022 r. i których kontynuacja jest istotna w przyszłości, ważne jest udoskonalenie regulacji Ukrainy w zakresie funkcjonowania takich przedstawicielstw. Jedną z kwestii do dyskusji jest to, czy wszystkie/część takich przedstawicielstw (kampusów), w szczególności tych, w których odbywa się, częściowo lub w całości, proces kształcenia na studiach uczelni ukraińskich dla studentów-obywateli Ukrainy, należy uznać za terytorialnie wyodrębnione jednostki organizacyjne ukraińskich uczelni za granicą. Jedną z kwestii do zastanowienia się to, jaki status prawny w ukraińskim ustawodawstwie powinny mieć takie przedstawicielstwa (kampusy), w szczególności takie, w których odbywa się proces kształcenia w ramach studiów uczelni ukraińskich dla studentów obywateli Ukrainy, częściowo lub w pełni;
8. Jeśli chodzi o przypadki tworzenia przedstawicielstw, centrów, kampusów uczelni ukraińskich, które są zbliżone do działalności wyodrębnionych terytorialnie jednostek organizacyjnych (np., Kijowski Uniwersytet Medyczny), oczywiste jest, że podobnie jak brak odrębnych przepisów, które regulowałyby stosunki prawne dotyczące tworzenia i funkcjonowania zagranicznych kampusów na terytorium Ukrainy, ustawodawstwo Ukrainy nie reguluje funkcjonowania kampusów ukraińskich uczelni za granicą, treścią art. 31 ust. 4 Ustawy Ukrainy o szkolnictwie wyższym. Odnosząc się na przykład do opinii Oleksandra Pokanewycza, Prezydenta KMU, doświadczenie otwarcia kampusów tej uczelni w Polsce wskazuje, że chociaż ukraińskie ustawodawstwo wyraźnie zezwala ukraińskim uczelniom na tworzenie swoich jednostek strukturalnych w innych państwach, zgodnie z prawem tych krajów, to jednocześnie ukraińskie ustawodawstwo zawiera luki we wszystkich innych aspektach działalności takich podmiotów.
9. We wrześniu 2023 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy przedstawiło do konsultacji publicznych projekt ustawy Ukrainy „O zmianie niektórych ustaw Ukrainy (o stworzeniu warunków dla modernizacji sieci instytucji szkolnictwa wyższego)”³². Proponowane brzmienie art. 33 ust. 9 stanowi, że „Wyodrębnione terytorialnie jednostki organizacyjne instytucji szkolnictwa wyższego wszystkich form własności nie prowadzą działalności edukacyjnej w zakresie szkolnictwa wyższego lub zawodowego szkolnictwa wyższego”. Jednocześnie ust. 2 działu XV „Przepisy końcowe i przejściowe” ustawy proponuje się uzupełnić o akapity w brzmieniu:

„25) ostatni nabór studentów do wyodrębnionych terytorialnie jednostek organizacyjnych uczelni i koledzy odbędzie się w 2023 r;

26) założyciele lub upoważnione przez nich organy uczelni, w terminie do dnia 1 stycznia 2025 r., podejmą i ogłoszą decyzję o wyodrębnieniu terytorialnie samodzielnych jednostek organizacyjnych uczelni w odrębne podmioty prawne, w szczególności o ich połączeniu z innymi uczelniami lub utworzeniu uczelni zawodowych albo ich rozwiązaniu, połączeniu koledzy z innymi uczelniami, ich przekształceniu w uczelnie zawodowe lub rozwiązaniu;

³¹ <https://www.eqar.eu/kb/joint-programmes/>

³² <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-vmnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-stvorennya-peredumov-dlya-modernizaciyi-merezhi-zakladiv-vishoyi-osviti>

27) z dniem 1 lipca 2025 r. zaprzestaje się prowadzenie działalności edukacyjnej, wygasa licencja na prowadzenie kształcenia przez wyodrębnione terytorialnie jednostki organizacyjne uczelni i koledzy w zakresie szkolnictwa wyższego i zawodowej edukacji przedwyższej;

28) założyciele lub upoważnione przez nich organy zarządzające uczelni, do dnia 1 stycznia 2025 r., przyjmą i opublikują decyzję o wydzieleniu instytucji zawodowej edukacji przedwyższej jako jednostek organizacyjnych w odrębne podmioty prawne lub o ich rozwiązaniu”.

Jeśli ten projekt ustawy zostanie przyjęty, kwestia tworzenia i prowadzenia filii / obozów ukraińskich uczelni za granicą stanie się bardziej niepewna;

10. W związku z powyższym, ważna jest kwestia statusu organizacyjnego, i prawnego statusu filii/kampusów uczelni ukraińskich za granicą, a także kwestia licencjonowania, wprowadzania prawidłowych informacji do EDEBO itp. Ponadto może być wskazane prowadzenie negocjacji z krajami, w których ukraińskie instytucje szkolnictwa wyższego są szczególnie zainteresowane otwarciem swoich kampusów w celu kształcenia obywateli Ukrainy i / lub cudzoziemców, w sprawie możliwej uproszczonej procedury rejestracji i licencjonowania takich struktur, w szczególności w okresie stanu wojennego na Ukrainie, możliwości uniknięcia podwójnego licencjonowania na Ukrainie i za granicą itp.

W sytuacji jakiegokolwiek formy organizacyjnej funkcjonowania kampusów uczelni ukraińskich, których celem jest prowadzenie kształcenia za granicą w ramach własnych programów studiów, należy zapewnić jakość kształcenia. W żadnym wypadku ośrodki te nie powinny stać się ośrodkiem studiów, które będą prawdopodobnie niedrogie i przystępne cenowo, ale będą miały niską jakość lub sytuacje nieuczciwości, co może mieć negatywny wpływ na postrzeganie ukraińskiej edukacji i nauki za granicą w ogóle.

Uwagi końcowe

Wnioskiem z niniejszego badania dla Ukrainy jest potrzeba dostosowania do wymogów ustawodawstwa i dobrych praktyk międzynarodowych kwestii zarówno tworzenia i działalności dydaktycznej kampusów / uczelni zagranicznych na terytorium Ukrainy, jak i funkcjonowania przedstawicielstw ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego za granicą, a także możliwości otwierania przez nie filii i prowadzenia kształcenia za granicą. Obie sytuacje wymagają zmian w obecnym ustawodawstwie Ukrainy oraz dalszych badań nad opracowaniem i wdrożeniem zachęt dla tego procesu.

Jednocześnie konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków dla kampusów zagranicznych do przestrzegania ukraińskiego ustawodawstwa, a także dla ukraińskich uczelni do przestrzegania standardów etycznych i najlepszych praktyk w zakresie uczciwości, w szczególności do używania w swoich nazwach terminów, które stwarzają wrażenie międzynarodowego statusu takich uczelni lub powiązania z zagranicznymi uczelniami.

W związku z tym, Ukraina ma z jednej strony wspierać tworzenie zagranicznych kampusów, a z drugiej strony zapewnić jasną regulację ich działalności, która powinna opierać się na jasnych, uczciwych i zrównoważonych zasadach postępowania, a także kontrolować przestrzeganie tych zasad. Ważne jest uregulowanie statusu organizacyjnego terytorialnie odrębnych jednostek strukturalnych ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego za granicą oraz inne kwestie praktyczne, np. licencjonowanie.

Doświadczenie w inicjowaniu zagranicznych przedstawicielstw uczelni ukraińskich po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji pokazuje, że kluczowymi czynnikami są partnerzy międzynarodowi oraz finansowanie zewnętrzne (fundusze UE i inne), a także kierowanie działań, oprócz realizacji ukraińskiego procesu kształcenia, do społeczności ukraińskiej w tych miejscowościach i krajach. Strategicznie ważnym kierunkiem dla uczelni ukraińskich jest intensyfikacja programów studiów wspólnych i podwójnych, w tym z polskimi partnerami.

Zarówno w przypadku zagranicznych kampusów na terytorium Ukrainy, jak i w sytuacji przedstawicielstw ukraińskich uczelni za granicą, priorytetem powinna pozostać jakość kształcenia.

Bibliografia

1. Comparison report of the European Qualifications Framework and the Ukrainian National Qualifications Framework, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023, 99 с. | <https://europa.eu/europass/system/files/2023-02/Comparison%20report%20final%20rev%2023-02-2023%20EN.pdf>
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1981>
3. Закон України „Про міжнародну наукову та науково-технічну співпрацю” від 24.12.2015 р. № 922-VIII | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
5. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18>
6. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/222-19>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-n#n541>
9. Перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні, затверджений розпорядженням Кабінету міністрів України від 10 липня 2019 р. № 554-р, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2019-p#Text>
10. План заходів з реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, затверджений Указом Президента України від 20 квітня 2019 року № 155/2019 | <https://www.president.gov.ua/documents/1552019-26586>
11. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977, режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
12. Положення про особливості утворення, реорганізації та ліквідації територіально відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України постанови № 304 від 24 березня 2021 р., режим доступу | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/304-2021-n#Text>

13. Агеев, О. (2017). Міжнародна співпраця у вищій освіті: світовий досвід та можливості для України. Вісник Харківського національного університету, серія „Міжнародні відносини”, 68, 98-106.
14. Корнієнко, О. (2018). Підвищення міжнародного статусу українських ВНЗ через активізацію міжнародної співпраці. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія „Міжнародні економічні відносини та світова економіка”, 20, 39-43.
15. Петрова, Н. (2020). Міжнародна співпраця у вищій освіті: тенденції та перспективи розвитку в Україні. Міжнародна наукова конференція „Сучасні проблеми науки”, 45-49.
16. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності (заклади вищої освіти) на веб – сайті Єдиної державної електронної бази з питань освіти станом на 19.09.2023 року Електронний ресурс. Режим доступу | <https://registry.edbo.gov.ua>
17. Яковенко, І. (2016). Роль міжнародної співпраці у вищій освіті в розвитку України. Вісник Національного університету „Львівська політехніка”, 848, 217-223.

STRONY INTERNETOWE

1. <https://stsw.edu.pl/uk/україна/>
2. <https://registry.edbo.gov.ua>
3. <https://www.concordia.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/statut-uacu.pdf>
4. <https://ucu.edu.ua>
5. <https://registry.edbo.gov.ua/university/176/>
6. <https://www.wunu.edu.ua/yerevan-nni?do=cat&category=yerevan-nni>
7. <https://www.uni-giessen.de/en/international-pages/infopoints>
8. <https://ucu.edu.ua/polska/>
9. <https://portal.ucu.edu.ua/audytorii/kyivskyi-tsentr-uku>
10. <https://ukrainianinstitute.org.uk/russias-war-against-ukraine-what-can-you-do-to-support-ukraine-ukrainians/>
11. <https://karazin.ua/news/karazinskyi-universytet-vidkryv-predstavnytstvo-v-m-miunkhe/>
12. <https://karazin.ua/news/navchannia-biolohev-u-predstavnytstvi-karazinskoho-universyt/>
13. <https://www.newgorod.org/karazina>
14. <https://www.newgorod.org/> i <https://www.newgorod.org/karazina>
15. <https://ciu.edu.ge/?lang=en>
16. <https://newvision.ge/eng/>
17. <https://kmu.edu.ua/kmu-polish-campus/>
18. <https://kmu.edu.ua/recruit/>
19. <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/2095533/mariupol-state-university-centre-to-open-at-lithuania-s-vdu>

20. <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/european-universities-initiative>
21. <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/european-universities-initiative>
22. <https://transform4europe.eu/>
23. <https://www.vdu.lt/en/mariupol-state-university-joins-t4eu-with-the-efforts-of-vmu/>
24. <https://ui.org.ua/>
25. <https://www.ukrainian-studies.presidentfund.gov.ua/>
26. <https://www.eqar.eu/kb/joint-programmes/>
27. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-projekt-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-stvorennya-peredumov-dlya-modernizaciyi-merezhi-zakladiv-vishoyi-osviti>

Nota o autorach

YEVHEN GERASYMENKO

Kandydat nauk (PhD) w dziedzinie prawa, docent, Zastępca Dyrektora Instytutu Edukacyjno-Naukowego Prawa Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Tarasa Szewczenki (KNU). Pracuje na Wydziale Prawa od 1990 r., najpierw jako asystent, a od 2001 r. jako docent. W 2000 roku obronił pracę doktorską na stopień doktora nauk prawnych na temat reformy systemu odpowiedzialności administracyjnej w Ukrainie (specjalność 12.00.07 – teoria zarządzania, prawo administracyjne i proces; prawo finansowe). W 2022 r. został powołany na stanowisko Zastępcy Dyrektora Instytutu Prawa ds. współpracy międzynarodowej. Jest adwokatem i członkiem Izby Adwokackiej w Kijowie. Współpracuje z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną praw człowieka. Obszary zainteresowań naukowych to prawo uchodźcze i migracyjne, prawo i proces administracyjny, prawa człowieka. Jest autorem i współautorem ponad 40 publikacji naukowych. Prowadzi m.in. zajęcia z przedmiotów „Prawo administracyjne Ukrainy”, „Odpowiedzialność administracyjna”, „Prawa uchodźców”, „Postępowanie sądowe w sprawach związanych z przymusowym powrotem lub przymusowym wydalaniem cudzoziemców lub bezpaństwowców z terytorium Ukrainy”, „Administrative Justice as the Instrument of the Human Rights Protection”, „Asylum And Legal Protection of Refugees”, „Problems of the administrative proces” i in. Uczestniczył jako ekspert w projektach UNDP, USAID, aktywnie uczestniczy w opracowywaniu aktów prawnych. Członek Narodowej Rady Konstytucyjnej Ukrainy w 2008 roku.

LARYSA CHOVNYUK

Kierownik Działu Współpracy Międzynarodowej Narodowego Uniwersytetu Akademia Kijowsko-Mohylańska (NaUKMA), z wykształcenia jest filologiem i historykiem. Od 1996 roku pracuje w Dziale Współpracy Międzynarodowej Uniwersytetu, koordynuje programy mobilności akademickiej na uniwersytety w Toronto (Kanada), Glasgow (Wielka Brytania), Sciences Po, UPEC (Francja), Helsinki, Tampere, Jyväskylä (Finlandia), Giessen, Jena, Saarland University, European University of Viadrina (Niemcy) i wielu innych. Pełniła funkcję Wiceprezydenta ds. współpracy międzynarodowej w NaUKMA, jest członkiem Rady Akademickiej NaUKMA, koordynuje lub współkoordynuje liczne projekty międzynarodowe, w tym Students' Mobility Capacity Building in Higher Education in Ukraine and Serbia (Erasmus+ KA2 CBHE), Resource and Energy Efficiency and Circular Economy (Erasmus+ KA2 EMDM), Kyiv and Glasgow Twinning for Impact: strengthening research capacity through strategic partnership (Universities UK International) i inne. Zainteresowania badawcze: polityka edukacyjna, edukacja międzynarodowa, internacjonalizacja edukacji.

TŁUMACZENIE Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

dr Iryna Degtyarova

Koordynator programowa Projektu
Fundacja Rektorów Polskich

ZEZWAŁA SIĘ NA KOPIOWANIE, DYSTRYBUCJĘ, WYŚWIETLANIE
I UŻYTKOWANIE DZIEŁA I WSZELKICH JEGO POCHODNYCH
POD WARUNKIEM UMIESZCZENIA INFORMACJI O TWÓRCY.

OPRACOWANIE GRAFICZNE
I SKŁAD

workshop².pl